

spolupráce • projekty • lidé • dotace • granty • peníze

ZPRAVODAJ

Místní akční skupiny Posázaví

2/2024

Foto: Jan Dvořák

Řeka Sázava je opět čistá,
dobrovolníci, děkujeme!

Za stoletou historii
Posázavské stezky

Informační centra vyjždějí
na zkušenou

Řeka Sázava je opět čistá, dobrovolníci, děkujeme!

Dobrovolníci letos opět pomohli uklidit břehy stokilometrového úseku řeky Sázavy mezi Chabeřicemi, Kácovem a Pikovicemi. V rámci projektu Čistá řeka Sázava se uklízely také přítoky Sázavy – potoky Jílovský, Chotouňský, Čakovický, Dojetický, Jevanský, Zvánovický, Benešovský, Konopištský – nebo okolí rybníků Švejcar, Ján a Pilný. S úklidem letos pomáhalo dohromady 1964 dobrovolníků, kteří sesbírali téměř 19,7 tuny odpadků. Pro srovnání: loni bylo dobrovolníků 1768 a odpadu 17 tun. Nárůst nepořádku má na svědomí hlavně velká voda, která se regionem prohnala na konci loňského roku. Nejvíce práce přidělala dobrovolníkům na dolním toku před soutokem s Vltavou.

„Uklízeli jsme na konci Sázavy a důsledky povodní tu byly vidět. Velká voda sem donesla rozbité lodě, nábytek od chat a chalup... Ale zvládli jsme to. Bonusem bylo krásné počasí, které jsme hodně let nezažili,“ shrnul Martin Moravec, který patří ke skalním dobrovolníkům v úseku mezi Týncem nad Sázavou a Pikovicemi.

„Kvůli loňské velké vodě jsme se letos potýkali se spoustou malých odpadků – igelitových pytlíků, papírů, různých obalů od potravin i hygienických potřeb, které ulpěly na větvích keřů u vody. Museli jsme je pracně sundávat, mnohé byly vysoko nad našimi hlavami, takže dostat je do lodí nám trvalo déle. Ale komplikovanější to měli i ti, co uklízeli břehy. Čekalo na ně hodně překážek v podobě polámaných nebo popadaných stromů, kterými se museli prodírat. Navíc kvůli brzkému nástupu jara je už vegetace vzrostlá, takže třeba kopřivy místy sahaly až ke kolenům,“ popsala starostka Kácova Soňa Křenová, která pravidelně pomáhá uklízet v úseku mezi Kácovem a Českým Šternberkem.

Průběh úklidu si pochvalovala i Bohunka Zemanová, ředitelka Posázaví o.p.s., která projekt realizuje. „Potěšitelné je, že se do úklidu zapojují už i děti dobrovolníků, takže pořadatelskou štafetu od nás bude mít kdo převzít. Navíc přibývají také partneři ze strany firem, které projekt vnímají jako příklad dobré praxe,“ dodala.

Projekt Čistá řeka Sázava má za sebou 19. ročník. Za tu dobu se do něj zapojilo přes 16 000 dobrovolníků, kteří sesbírali kolem 400 tun odpadků. V posledních letech bylo obecně nepořádku kolem řeky méně, staré skládky se odkrývají jen minimálně a nové už naštěstí nevznikají.

V prvních letech se řeka Sázava uklízela mezi městem Sázava a obcí Pikovice, v současnosti se čistí pod taktovkou více organizátorů napříč dvěma kraji, Středočeským a Vysočinou. Čistá řeka Sázava byla jedním z prvních projektů svého druhu v České republice, který inspiroval další podobné aktivity. Uklízí se například Berounka, Jizera, Morava, Svratka, Ohře, Vltava, Bečva, Úpa, Kamenice, Labe, Ploučnice, Svitava, Dyje... Uklízí se už také lesy, okolí silnic, veřejná prostranství v obcích a městech.

Podrobné informace jsou na:
www.cistarekasazava.cz

jt

Jak jsem uklízela řeku Sázavu

Dlouhé roky jsem stála „na druhé straně bariéry“ – jezdila jsem, zpovídala, psala, fotila, natáčela... Prostě přinášela jsem informace o tom, jak dobrovolníci bojují s nepořádkem kolem řeky Sázavy. Na vlastní kůži (respektive ruce a nohy) jsem úklid břehů poznala jen v době covidu, kdy byly hromadné akce zapovězeny, ale v malých skupinách se do přírody chodit mohlo. S kolegyněmi, synem jedné z nich Adamem a bývalým správcem piraristické koleje Jaroslavem Procházkou jsme tehdy – v dubnu 2020 – aspoň symbolicky vyčistili břehy řeky mezi Týncem nad Sázavou a Brejlovem. Letos jsem se to rozhodla změnit a na dva dny se stala dobrovolníkem se vším všudy. Zdatnou partačkou mi byla kolegyně Zuzka. A po této zkušenosti smekáme před všemi, kteří se rok co rok připojují k projektu Čistá řeka Sázava a neváhají vystoupit ze své komfortní zóny, aby podali pomocnou ruku přírodě. Tady je malý raport z našeho dvou-denního putování podél řeky Sázavy mezi Kácovem a Českým Šternberkem.

Pátek 08.00, tábořiště Omaha, Zliv u Kácova

Je příjemných 10 stupňů, mlžným oparem vznášející se nad řekou se prodírají slušné papírsky – neklamně předzvěst hezkého dne. Čekáme na další dobrovolníky, první přijíždějí krátce po 8.00, čtyřicetku kácovských školáků s učitelským doprovodem přiveze před 9.00 vlak. Na řadu přichází tradiční fasování – všichni dostanou pytle, rukavice, trička, tatrunku, láhev vody... a jde se na to. Jedna parta nasedá do lodí, další jde po břehu. Už první kroky dávají tušit, že o odpadky nouze nebude – neklamný důsledek prosincové povodně. Potkáváme Jarku Zimovou s malým Kubíkem, kteří táhnou od řeky velký kus plechu. Se Zuzkou přecházíme lávku a po levém břehu vyrážíme směr Kácov. Hned za lávkou je ohniště a u něj plný pytel odpadků – stáhneme ho k řece, aby ho pak parta na lodích přiblížila ke svozovému autu. Všude kolem pozorujeme, jak je letos počasí hodně vepředu – vzrostlé kopřivy,

místy sahající až ke kolenům, milosrdně skrývají to, co povodeň přinesla. Prostě žádná procházka růžovým sadem – spíš nekončným záhonem žahavých bylin, jejichž sílu pocítujeme na vlastní kůži na každém kroku.

Na větvích keřů a stromů podél vody visí chomáče zachycené suché trávy, igelitů, provázků, kusů látek... – tvarem připomínají ptačí hnízda. Sbíráme je do pytlů a pomalu postupujeme dál. Nacházíme kusy nábytku a nejrůznějšího zařízení – židle, stoly, grily, ztvrdlou montážní pěnu, ubrusy, obrovské igelity, vodovodní trubky, izolace... voda, která je sem přinesla, prostě měla sílu. Občas si připadáme jak v nějakém dekadentním butiku, to když z křoví vytahujeme polorozpadlá trika, košile, kšiltovky, čepice, slamáky, klobouky, ponožky, kalhoty, bundy (ta modrobílá adidaska byla ale zachovalá). A taky boty – „kroksky“, žabky, tenisky – fotím je do soutěže, která byla letos vyhlášena na téma kolik pravých/levých bot se při úklidu najde? Větší kusy necháváme u břehu – lodě je odvezou –, a my pokračujeme po svých. Příroda nám celou dobu ukazuje svou sílu – ze zeleného koberce kopřiv, pokrývajících břehy rozbrázděné velkou vodou, vykoukují barevné hlavičky jarního kvítí – plicník, jaterník podléška, blatouch, hluchavka... Cestou ke kácovskému pivovaru jsme odpadky každá naplnila půl velkého pytle. Vysypaly jsme je do svozového auta, které tam na nás čekalo, trochu si odpočinuly, občerstvily se tatrunkou a vodou, a pokračujeme dál. Jdeme podél vody kolem pivovaru, čističky a rodinných domů. Překvapuje nás nekázeň místních, kteří k břehům sypou odpad ze zahrádek – mjíme hromady posekané trávy a nastříhaných větví „zapasovaných“ do keřů (že by se dotyčný „pachatel“ domníval, že to udrží nápor velké vody, nebo naopak doufá, že nechtěný odpad případná povodeň odnese?). O kus dál nacházíme zbytky stavební suti. Všechno viditelné „čerstvé“, protože

prosincová povodeň břehy opravdu řádně vysmýčila. Zarostlým břehem se pomalu prodíráme dál. Asi po hodině máme plné oba velké pytle, které neseme. A to jsme teprve u hřiště. Cíl naší cesty je ještě pěkně daleko, ale už nemáme do čeho sbírat (ponaučení pro příště – přibalit si do batohu pytle navíc). Po louce a přes ocelový most dojdeme do základny Bisportu, je kolem 13.30. Dobrovolníci na lodích to sem mají ještě hodinu cesty. V mezičase pro ně se Zuzkou, Maruškou a Lubošem připravujeme oběd – podává se polévka a špagety s masovou omáčkou, které uvařily kucharky z kácovské základní školy, a jako dezert legendární Šternberské koláče, mřížkový koláč a buchta domácí výroby. Po úklidu improvizované jídelny se se Zuzkou vydáváme k domovu, dobrovolníci odpoledne ještě zbaví odpadků okolí základny Bisportu. Odměnou jim za to bude sekaná k večeri. A my se k nim zítra znovu přidáme.

Sobota 8.00, outdoorová základna Bisport, Kácov

Ranní sluníčko dává tušit, že bude opět pěkný den. Potkáváme se v Bisportu a připravujeme snídani pro dobrovolníky – něco jako all inclusive na rodinné dovolené – salámy, sýr, paštika, máslo, marmeláda, luxusní vajíčková pomazánka (díky, Zuzko), křupavé housky, rohlíky, chleba, koláče, buchta, káva, čaj, džus... Kolem 9.00 se dobrovolníci znovu vydávají sbírat odpadky. Než náš zásobovací tým uklidí po ranním hodování, pěšáci nám utečou. Přejíždíme proto se Zuzkou autem do Soběšína, kde bude další zastávka, zaparkujeme u hřiště a s pytlí v rukou se vydáváme po levém břehu k soutoku s Blanicí. I tady zanechala loňská povodeň citelné stopy. Na kilometrovém úseku naplníme tři velké pytle, k tomu nacházíme polámaný stůl, židle, velké kusy igelitů – všechno necháváme na břehu k ložnímu svozu. Vracíme se na hřiště, kde se bude podávat oběd. Čekání na dobrovolníky si krátíme úklidem pravého břehu v blízkosti mostu. Za hodinu se nám podaří pročistit prostor o velikosti zhruba 50 x 20 metrů. Vypadá to tady jako po útoku dělostřelectva – hluboké brázdy vyplněné blátem a pískem smíchanými se zbytky naplavenin, polámané stromy a keře... Vmžiku máme plné dva pytle – končí v nich plastové i skleněné lahve, boty, spodní prádlo, igelity, ubrusy, kus pádla... Na obzoru se objevují první dobrovolníci – pěšáci. Vracíme se k hřišti a s Maruškou a Lubošem jim připravujeme oběd (halušky s uzeným a zelím z restaurace Pod hradem v Českém Šternberku). Je 13.30 a naše lodě jsou pořád v nedohlednu, tak pěšáky nakrmíme, vypravíme na cestu a dál čekáme. Trvá další hodinu, než se objeví posádky lodí. Scénář je stejný – oběd, káva, krátký oddech a jede se dál. Do cíle v Českém Šternberku je to přece jen ještě pěkný kousek. Lodě tam nakonec dorazí v 16.30, pěšáci o chvíli dřív. Nasbíraný odpad vyloží na svozové auto. Pro letošek máme hotovo. Všichni se loučíme – tak za rok zase na viděnou!

jt

Byli při tom s námi

Nejen jednotlivci, ale také školy, školky, hasiči, skauti, myslivci, rybáři a další spolky se každoročně zapojují do úklidu řeky Sázavy a jejich přítoků. A mnozí z nich už patří ke skalním příznivcům této tradiční jarní akce. Jak takový úklid jejich očima letos vypadal?

Soutičtí rybáři

Za krásného slunečného počasí se v sobotu 13. dubna 2024 sešlo 45 soutičkých rybářů na akci „Čistá řeka Sázava 2024“. Čistil se úsek od jezu v Chabeřicích až k jezu ve Střechově, úsek Želivky od soutoku se Sázavou k jezu v Souticích a Štěpánovský potok. Hospodář pan Libor Exner rozdělil přítomné do pěti skupin. Vydal jim pytle na odpad, rukavice a propagační tričko. Bylo sebráno 315 kg plastových a skleněných lahví a drobného odpadu. Mimo to byly nalezeny i dvě pneumatiky. Situace na řece se rok od roku zlepšuje. V letošním roce bylo odpadu méně. Rybáři ze Soutic tak dokázali, že řeka Sázava patří nejen vodákům a rekreantům ale i rybářům, kteří se dovedou postarat o její čistotu a krásu.

Václav Seidl

SDH Trhový Štěpánov

Na úklidu okolí Štěpánovského potoka se podílely děti z kroužku mladých hasičů se svými vedoucími a rodiči, kterých bylo 34. O odvoz odpadu se postarali další 3 hasiči. Celkem bylo sebráno a naplněno 20 velkých pytlů, jejichž váha byla cca 250 kg. Oproti předešlým rokům odpadu v okolí potoka bylo mnohem méně.

Děkujeme, že se s Vámi můžeme podílet na této akci a vést děti k tomu, aby neznečišťovaly přírodu.

Marcela Jeřábková

Spolek Život v Hradci a okolí

Spolek Život v Hradci a okolí tradičně zajistil úklid Jevanského potoka, k němuž dobrovolníci vyrazili 20. a 21. dubna. Člen výboru spolku Evžen Zeman akci popsal následovně: „Tento víkend to bylo kruté (pozn. déšť

a zima), ale máme uklizeno. Všechny plasty a odpady kolem Jevanského potoka opět vysbírány. Pracovali jsme podle mapového podkladu pana Březiny – bylo to k nezaplacení, ideální pro logistiku – každý si vybral úsek, a ten pak uklidil. Pan starosta nám přivezl kontejner a my jsme jej naplnili z 3/5. Našli jsme především autodily, včetně všech sedaček z osobáku, a různé plasty. Do akce se zapojilo 18 dospělých a šest dětí. V neděli dostali za odměnu malé občerstvení u táboráku.“

Uklidme náš Týnec 2024 a Čistá řeka Sázava 2024

V polovině dubna skončila akce „Uklidme náš Týnec“. Do úklidu se v Týnci a jeho okolí zapojili žáci ZŠ Týnec nad Sázavou a družiny při ZŠ Týnec nad Sázavou, žáci MŠ a ZŠ Gaia, členové místního rybářského kroužku Malí rybáři, skauti z oddílu Tysan, myslivci ze sdružení Háj Peceraď, rodiny s dětmi z Mateřského centra Motýlek, děti z Tělovýchovné jednoty Týnec nad Sázavou, zaměstnanci města Týnec nad Sázavou, spolek Čakovice sobě, ale i další místní dobrovolníci, kteří sbírali odpady ve vytipovaných lokalitách. Na tuto akci navazovala další úklidová akce s názvem „Čistá řeka Sázava“ organizovaná Posázavím o.p.s. Při obou akcích pomáhalo uklízet celkem 623 lidí, kteří nasbírali 127 pytlů odpadu.

Technickým službám Týnec s.r.o. děkujeme za odvoz nasbíraného odpadu. Dobrovolníkům, kteří se do letošního úklidu zapojili, moc děkujeme! Podpořili úklidem nejen lepší vzhled svého okolí, ale přispěli k ochraně životního prostředí. Den Země jsme tak mohli oslavit „v čistém Týnci“.

Alena Pivoňková

Pojď s námi – uklidme Benešovský potok 2024

Téměř čtyři desítky dobrovolníků se zúčastnily již 11. ročníku úklidu Benešovského potoka, který realizuje Sanchin Dojo Benešov. Akce je součástí projektu Čistá řeka Sázava. V letošním roce byl naplánován úklid podobného úseku jako v roce 2023, tedy od Černoletského rybníka až k lávce u workoutového hřiště.

Poprvé po 10 letech jsme se letos dostali s celkovou hmotností nasbíraného odpadu pod jednu tunu. O to více bylo drobných odpadků, jako jsou cigaretové vajíčky, kapesníčky, obaly od sladkostí, krabičky od nikotinových sáček a el. cigaret... Někdy je až zarážející, co lze najít v okolí potoka, např. prokopnutý míč, fén na vlasy, princeznovskou korunku, LCD televizi, pneumatiku, „zapomenutý“ pytel s odpady, plotový sloupek...

Na závěr si všichni za odměnu dopřáli opečené buřty v krásném areálu Na Sladovce. Velké poděkování patří Posázaví o.p.s., městu Benešov a TS Benešov za podporu akce, Jiřímu Hudci za logistiku a svoz odpadu

a Vlastimilu Bejblovi za prostor Koupadel na Sladovce k závěrečné odměně, Benešovu pro život jakožto jednomu z hlavních partnerů akce. A HLAVNĚ TO NEJVĚTŠÍ PODĚKOVÁNÍ PATŘÍ VŠEM DOBROVOLNÍKŮM, KTERÍ SE ZÚČASTNILI a z nezištných důvodů přiložili ruku k očistě našeho krásného města a současně motivovali budoucí nastupující generaci.

Jindřich Bulan

Základní škola Čerčany

Žáci ze Základní školy v Čerčanech se letos do úklidu pustili 26. dubna (původní termín kolidoval s přijímacími pohovory na střední školy). Akce Čistá řeka Sázava se zúčastnili již po devatenácté. Očista spočívala ve sbírání odpadků a odstranění náletových rostlin, plevelu a suché trávy. Probíhala ve třech lokalitách: 15 žáků z 9. A uklízelo celou oblast kolem nádraží (nasbírali 6 pytlů odpadků), 13 žáků z 9. B s panem učitelem Prchalem čistilo parčík ve Vysoké Lhotě – odpady, převážně skleněné střepty – sbírali do 120litrových popelnic, kterých naplnili 12 (odhadem to bylo 500–550 kg). Třetí skupina, 13 žáků 9. C, čistila dlouhý a vysoký svah od řeky k nádraží podél Mlynářské ulice – sesbírali jeden pytel odpadků a vyčistili svah a přilehlý parčík od náletů a suché trávy. Dohromady se do akce zapojilo 41 žáků a pět dospělých.

Anna Zehnálková

Sázavská komunita 55+

„Uklízet jsme začali kolem řeky v Sázavě, pak jsme postupovali podél Dojetřického potoka k dálnici. Překvapilo nás, že neporádku kolem řeky moc nebylo, jen místy, horší situace byla u laviček a na hřištích.“

Do akce Čistá řeka Sázava se pravidelně zapojují jako členka zásobovacího týmu – spolu s Petrem Žarkou se staráme o „plná břicha“ dobrovolníků. Zase jsme měli napečeno plno dobrot, samá mňamka, buček byl jako vždy znamenitý. Darů a potravin k snídani bylo opravdu dost. Klobouk dolů, lidé jsou báječní a už připravují recepty na příští rok. Naš zásobovací tým se ale nedržel stranou a také přiložil ruku k dílu. Plasty visely dva metry vysoko a já pro ně skákala jak opice. Při jednom skoku mně odletěl brejle do řeky, ale naštěstí zůstaly jen kousek od břehu, takže jsem se vrhla na břicho a rychle je vylovila. Počasí bylo super a já tu řeku miluju. Ranní káva se snídání na Marjance – to je kouzlo.“

Iva Danešová

Holiny, botasky, žabky, pantofle, sandály... a co dál?

Dobrovolníci, kteří v letošním roce čistili řeku Sázavu, se zaměřili na sběr bot. Stále jsou totiž mezi námi nadšenci, kteří se chtějí i během úklidu řeky nějakým způsobem bavit. Štěpán Zelený, vedoucí 2. úseku (Český Šternberk – Sázava), pro letošní rok navrhl zaměřit se na sběr bot – typický odpad,

který každoročně sbíráme kolem řeky. Bota byla dokonce popsána v encyklopedii odpadků, tzv. Bordelbáři (jako druh Botus beznohous dochodilus), který vytvořili dobrovolníci 3. úseku (Sázava–Zlenice) v roce 2014. Více o tomto škůdci se vtipnou formou dozvíte v encyklopedii zveřejněné na <https://www.cistarekasazava.cz/Clanek/829-Vecer-pro-dobrovolniky-2014.aspx> – Prezentace 3. úsek.

Všichni, kteří se letos přihlašovali na úklid řeky přes webovou registraci, měli možnost se zúčastnit rychlé tipovací soutěže. Měli uhodnout, „kolik bot se nalezne na 90km úseku v průběhu letošního čištění řeky Sázavy a zda bude víc pravých, nebo levých“.

Vedoucí všech 5 úseků poctivě separovali všechny nalezené boty (holiny, botasky, žabky, pantofle, sandály... i samotné podrážky) do jednoho pytle a počty každý den nahlásili. Společnými silami došli k následujícím číslům: dohromady se našlo 284 bot, z toho bylo 148 pravých a 136 levých.

Touto netradiční soutěží jsme hlavně chtěli poukázat na to, že z nevhodné obuvi se na vodě velice snadno stává odpad, neboť vodákům při vyklopení lodě odplave. Nejčastěji jsme nacházeli pantofle, žabky, sandály a kroksy... tedy obuv, kterou nosí lidé k jezům na koupání anebo především turističtí vodáci do lodí. Výše jmenované typy bot jsou přitom na vodu naprosto nevhodné, neboť nemají kryté prsty a chodidlo se může poranit o ostrý kámen, větve nebo stěp. Ideální jsou boty se silnější podrážkou, co dobře drží na noze a mají plnou špičku, např. staré tenisisky nebo neoprenky.

Ono těch uplavaných předmětů, které lovíme každoročně z řeky, je samozřejmě víc. Proto bych poprosila všechny, kdo vyrážejí na vodu, aby si věci ukládali do barelů či přivazovali k lodi. Jde přeci o vaše osobní věci, které jistě nechcete jen tak snadno ztratit.

DĚKUJEME.

*Bára Melounová,
vedoucí 3. úseku Sázava–Zlenice*

Kapky od řeky Sázavy

- Account Manager, Audit Manager, Business Manager, Digital Manager, Event Manager... točí se vám z toho hlava? Aby ne, managerů (nebo raději hezký český manažerů) jsou mezi námi tisíce. Proč by nemohlo být o jednoho víc, že? A tak 5. úsek (Týnec–Pikovice) jednohlasně jmenoval svého člena Toma Possuma „manažerem pro sběr odpadu ze dna řeky Sázavy“.
- Ne každý nález při úklidu řeky nechá dobrovolníky chladnými. Vlnu emocí vyvolala mrtvolka psa u mostu v Lešanech. Co se mu stalo, se už nedozvíme. A tak jsme ales-

poň ekologicky zabezpečili důstojné místo jeho posledního odpočinku.

- Experimenty k Čisté řece Sázavě patří. V rukách některých dobrovolníků se proto letos objevily použité bílé polypropylenové pytle od pivovarského sladu (dar sponzorů). A skvěle se osvědčily. Jsou velmi odolné, netrhaly se ani neprořezávaly, daly se vysypávat a používat i několikrát. K dispozici byly tři velikosti – ideální se ukázala být ta střední. Příští rok by tak mohly nahradit tradiční modré plastové pytle, uvidíme... Dát použitým pytlům druhou šanci

obecně zapadá do filozofie projektu Čistá řeka Sázava, který podporuje udržitelnost a ochranu životního prostředí.

- Koukání pod kola auta při přejezdu mezi jednotlivými stanovišti se „vyplatilo“ zásobovacímu týmu 3. úseku (Sázava–Zlenice). U silnice nedaleko lesa zahlédl elektrickou troubu (ano, i to patří mezi letošní úlovky, to nepochopíš). Nezbylo, než ji naložit a odvézt – štěstí, že tam netrčila třeba lednice, ta by se do auta fakt nevešla.

jt

Střípky z úklidu mezi Střechovem a Pikovicemi

1. úsek Střechov–Český Šternberk

„Čistili jsme v pátek a sobotu od Posadovského mlýna u Střechova do Českého Šternberka. Množství odpadků ovlivnila zimní povodeň, ale přiznám se, že jsme ho očekávali ještě víc, nebylo to až tak enormní. Přispěla k tomu i vzrostlá vegetace – kopřivy byly až půlmetrové a ne všechny odpadky byly kvůli nim možné vidět a dohledat. Chválíme počasí, které bylo za odměnu všem, co s námi jeli v předchozích dvou letech – loni, kdy nám

celé dva dny propršely – a předloni, kdy sněžilo a byla extrémní zima. Ti, co to zažili, si letos spravili chuť, slunečné a teplé dny pro ně byly poděkováním. Parta dobrovolníků byla příjemná, i když menší. Chyběli devětáci, kteří běžně chodí pomáhat, ale letos v pátek a pondělí skládali přijímací zkoušky na střední školy.“

Petr Lunga, vedoucí 1. úseku

2. úsek Český Šternberk – Sázava

Méně velkého nepořádku, žádná kamna a pneumatiky, jen drobnější odpadky jako plasty, papírky, boty a svršky, co vzala velká voda nebo poztráceli vodáci, a návrat skalních dobrovolníků, tak charakterizovala letošní průběh úklidu Maruška Škvorová z 2. úseku (Český Šternberk – Sázava). „Třináct let jsem v zásobovacím týmu a můžu říct, že co se týká práce, je to každý rok úplně stejné, mění se jen dobrovolníci. Za ty roky

se ale vytvořila skupina 11–15 skalních příznivců. K nim se pravidelně přidává Zlata skautů z pražského vodáckého oddílu Zlatá kotva – první z nich k nám přišli v roce 2011 jako desetileté děti, teď už jezdí i se svými partnery – a pořád se hlásí pod hlavičkou Zlaté kotvy, třebaže už v oddíle nejsou,“ popsal Maruška Škvorová. Vzpomněla také na dobrovolné hasiče, kteří v minulosti pra-

videlně pomáhali s likvidací objemnějšího odpadu. Tým dobrovolníků letos posílilo i několik zaměstnanců Vodohospodářské společnosti Benešov – vrátili se po několika letech a slíbili, že určitě přijdou zas.

Nebyl to jediný „návrát“. Jednou z letošních zastávek při úklidu byl i Sport areál Samopše – jeho nové provozovatelce předal kontakt na pořadatele bývalý vychovatel kutnohorského dětského domova, který se s chovanci v minulosti akce pravidelně účastnil, a nová spolupráce je na světě. Kutnohorské děti pak časem vystřídali jejich vrstevníci z Dětského domova Sázava – letos přijeli zase, i když ve značně omezeném počtu, a to kvůli neštovicím. „Šli s námi čtyři kluci, byli velice šikovní, slušní, zdatně pomáhali, ani jsme jim nemuseli nic říkat,“ dodala Maruška Škvorová.

jt

3. úsek Sázava–Zlenice

„Letos jsme objednali bezkonkurenční počasí, moc jsme si toho vážili. Úklid nám trval déle než obvykle, i když jsme odpadků měli srovnatelně s minulými roky. Po všechny tři dny jsme měli novou partu lidí – skalních bylo maximálně pět –, začátek úklidu byl proto trochu chaotický. Museli jsme dobrovolníky naučit spolupracovat a navzájem komunikovat. Stalo se třeba, že loď předjely pěšáky, po nichž na břehu zůstal pytel odpadků. Odvézt ho pak bylo složité, protože auto k němu nezajelo, takže se pro něj musel vrátit instruktor na lodi, což znamenalo upádlávat asi 300 metrů proti proudu.“

Úklid letos komplikoval vysoký porost kopřiv a trávy, kterými jsme se museli prodírat. Našli jsme také hodně objemných kusů, které přinesla velká voda, třeba loď, šlapadlo, zbytek mol. Ocenili jsme v tomto směru spolupráci s místními, kteří nás na podobný odpad upozornili zasláním GPS souřadnic. Pomohlo to i řidičům svozových aut, kteří jeli letos prvně a terén neznali. Někteří dobrovolníci také odpadky pokusně sbírali do pytlů od sladu – jejich „test“ vyšel na jedničku.

A jaké je ponaučení pro příští rok? Potřebujeme víc lidí, ideálně 50, abychom zaplnili mezery po případných ‚odpadlících‘, kteří se na poslední chvíli z akce omluví a v terénu pak chybějí. A musíme vyřešit také pronájem lodí – jejich tradiční dlouholetý dodavatel se letos akce nezúčastnil.“

Bára Melounová, vedoucí 3. úseku

4. úsek Zlenice – Týnec nad Sázavou

„Je sobotní ráno a sedm dobrovolníků a jeden čtyřnohý kamarád se vypravilo na svou první pomoc řece. Všichni se těšíme a jsme plni očekávání. Čeká nás trasa Zlenice – Poříčí nad Sázavou. Po příjezdu na místo (jsme tady první) si užíváme sice chladného, ale slunečného rána na břehu řeky Sázavy. Zanedlouho přijíždějí další dobrovolníci a organizátoři.“

Nastává chvíle udílení pokynů a domluvy, kudy se jednotlivé týmy vydají a jak budeme společně komunikovat. Největší nadšení je z převozu loděmi na druhý břeh řeky. Ještě zbývá rozdat pomůcky, trička s logem, dopít kávu a zakousnout bábovku a můžeme vyrazit. Jdeme cestou necestou, sbíráme vše, co do přírody nepatří, a čas nám pěkně utíká. První úsek jsme zvládli dobře. Spolupráce týmů pěších s týmy na vodě a posádkou svozového auta probíhala hladce a bylo jasné, že jedni bez druhých by vše nezvládli posbírat.

První zastávka Čerčany, jde se obědvat a odpočívat. Máme za sebou kus cesty i práce, a tak je potřeba doplnit síly a energii. Ještě společné foto a můžeme vyrazit na další úsek. Terén byl náročnější, odpadků bylo méně a nadšení nás neopouštělo. Cesta nám trvala déle, než jsme očekávali, ale do cíle v Poříčí jsme dorazili.

A proč to všechno děláme? Na této planetě jsme jen hosty a ze všech živých bytostí ji devastujeme nejvíce. Bez vody, vzduchu, rostlin ani živočichů nemůžeme přežít. A to, že darujeme nějaký čas na úklid našeho nepořádku, je jen maličkost, kterou můžeme pro naši přírodu a planetu udělat.

Děkujeme za tento krásný projekt a kéž by jich bylo víc.“

*Veronika Kočová,
Mezigenerační výtvarná dílna
Srdcem společně z.s., Benešov
Monika Ochel, Svět bez obalu Benešov
Vladka Pechová, Tečkováné mandaly
Benešov*

5. úsek Týnec nad Sázavou – Pikovice

„Už je to uděláno, už je to hotovo... aneb zdárně jsme dokončili již 19. ročník akce Čistá řeka Sázava. Je to má dobrovolnická srdcovka a jsem vážně pyšný na to, co jsme za ty roky pro řeku i pro region všechno dokázali. Za mne je prostě potřeba, aby každý z nás dělal v životě alespoň trochu něco navíc pro kultivaci veřejného prostoru i společnosti. Zní to pateticky, ale bez toho to prostě nejde. A tohle je skvělá příležitost. Je za tím spousta organizačního úsilí i manuální dřiny, ale paradoxně to většinu z nás skalních neskutečně naplňuje, nabíjí a baví. Samotný úklid krásné řeky se skvělou partou lidí je pak za odměnu. Velké díky všem dobrovolníkům a týmu Posázaví o.p.s., který pro akci zajišťuje luxusní servis.“

Náš 5. úsek (Týnec–Pikovice) je nejkrásnější, nejnáročnější a tak trochu punkový v duchu hesla ‚Tvrdý k sobě, ještě tvrdší k ostatním‘. Můžeme o tom vést spory, můžeme s tím nesouhlasit, ale to je asi tak všechno, co se s tím dá dělat. Při letošním úklidu bylo znát, že za uplynulý rok přišla dvakrát opravdu vysoká povodňová voda, takže po čase jsme opět čistili vrbičky vysoko na řekou a také přibyl objemný odpad – důsledek toho, že velká voda odnesla a poničila mnohé lodě či třeba zahradní nábytek. Běžného odpadu bylo poměrně málo a hlavně jsme za ty roky už prakticky zcela vyčistili prastaré černé skládky podél vody. Když ale popojdeme dál od řeky, tak bohužel vždy nějakou najdeme. Člověku to hlava nebere, jak se dříve lidé k přírodě chovali. Tohle se, ale myslím, dost mění a velkou zásluhu na tom jistě má i celoroční preventivní úsilí této naší akce. I díky tomu nás u řeky dnes lidé zpravidla už vítají. Na všechno nadávajících morousů a hlupáků snad ubývá.

Počasí bylo letos naprosto excelentní, což přispělo k celkově pohodovému průběhu akce. Když se dobrovolníci ráno nevidí kvůli mlze, pak mrznou u oběda a končí šichtu zcela vyčerpaní a prochladlí, tak to taková pohádka není, ale za ty roky se umíme popasovat i s tím. Ta řeka nám za to stojí. ‚The Show Must Go On‘ – takže si do svých diářů zapište, že jubilejní 20. ročník se uskuteční 11.–13. dubna 2025!“

*Martin Moravec (Francesco),
náčelník 5. úseku*

Kam s odpadem? Na skládku EKOSO Trhový Štěpánov!

Kam s ním (tedy s odpadem, který dobrovolníci během úklidové akce Čistá řeka Sázava sesbírají)? Na známou nerudovskou otázku je jednoznačná odpověď – na skládku EKOSO Trhový Štěpánov s.r.o. Právě tam totiž vozí svozová auta nepořádek, který při jarním úklidu řeky a jejího okolí najdeme. Navíc ho tam můžeme odložit zdarma – skládkovné zaplatí město Trhový Štěpánov, na jehož pozemku se skládka nachází. „Tímto způsobem tuto akci podporujeme. Snažíme se to ulehčit všem, kteří dobrovolně uklízejí – přece by ještě neplatili za skládkovné, bylo by to nemravné,“ říká starosta Trhového Štěpánova Josef Korn.

Štěpánovští hasiči a občané také umí přiložit ruce k dílu a každoročně v rámci projektu uklidí přítok Sázavy Štěpánovský potok, a to mezi hotelem Rabbit a Černou skálou. Právě u ní si pak rozdělají oheň a opečou buřty – město jim vždy poděkuje za pomoc. Obvykle se tam při úklidu sejde zhruba třicítka dospělých a dětí. Město dobrovolníkům poskytne pytle a rukavice. Dubějovičtí hasiči také uklízejí podél silnice na Dubějovice a v okolí zaniklé železnice na Dolní Kralovice. Štěpánovští hasiči s motorovým člunem pak pomáhají svážet odpadky, které v rámci úklidu seberou soutičtí hasiči u řeky Sázavy.

Přes každoroční úklid je nepořádku v přírodě stále dost. Starosta to přičítá mimo jiné i velkému množství cizinců, kteří přišli do města za prací a chybí jim některé společenské návyky. „Odpadky nechají tam, kde jim vypadnou z ruky, a smutné je, že nepořádek pak po nich uklízejí děti,“ posteskl si. Problémem jsou podle něj také černé skládky.

Pořád se najdou lidé, kteří odpad (třeba v podobě starých lednic, jako se to stalo nedávno), vysypou do lesa. Stačilo by přitom kousek popojet – štěpánovská skládka je otevřená denně s výjimkou neděle.

O společnosti

Jediným společníkem firmy EKOSO Trhový Štěpánov, s.r.o. je EKOSO, svazek obcí, který má 47 členů. Kapacita skládky by měla být dostatečná po vybudování 4. etapy, kdy může sloužit ještě přibližně 12 let. Aktivitami v oblasti odpadového hospodářství se firma zabývá od roku 1995. Kromě skládky provozuje sběrný dvůr pro odběr nebezpečných odpadů a vyřazených elektrozařízení, kompostárnu pro zpracování biologicky roz-

ložitelných odpadů, nabízí přepravu nebezpečných odpadů a sypkých materiálů (písek, štěrk, uhlí, zemina), práce kolovým nakladačem, pronájem kontejnerů na různé druhy odpadů (objemný, stavební, bioodpad, azbest), prodej a přepravu vyrobeného hnojiva – zahradnického substrátu – nebo sekání travního porostu svahovou sekačkou. Ročně přijme na 25 000 tun odpadu.

Skládka podle starosty nepředstavuje pro město velkou zátěž, i když se proti jejímu otevření v minulosti vytvořila velká opozice. „Provoz je tady obecně tak hustý, že těch pár aut jedoucích na skládku se v tom ztratí,“ poznamenal starosta. Skládka je na druhou stranu zajímavým příjmem městského rozpočtu – i díky ní loni město postavilo novou rozhlednu a už třetím rokem může obnovit sezónní provoz na zrušené železniční trati Vlašim – Trhový Štěpánov.

jt

Seznam partnerů

POVODÍ VLTAVY, státní podnik
generální partner
odvoz odpadků na skládku
www.pvl.cz
facebook: povodivltavy

Adamová Kateřina
pečení buchet
Bisport s.r.o.
zapůjčení lodí
Bisport Kácov s.r.o.
organizační pomoc, zapůjčení lodí,
doprovodné vozidlo
Burgerová Anna
pečení buchet
Café Kandík
poskytnutí zákusků
Černík Jiří
zásobovací tým 2. úseku
Danešová Ivana
zásobovací tým 3. úseku, občerstvení
Danko Martin
poskytnutí zázemí v tábořišti U Hrocha
EKOSO Trhový Štěpánov, s.r.o.
uložení odpadků na skládku
Fořt Vladimír
vodácký doprovod 3. úseku
Fuksa Pavel
doprovodné vozidlo, grafika projektu
Gregorová Eva
občerstvení
Gregorová Marie
občerstvení
Grejverová Anna
občerstvení
Gut Libor
vedoucí 4. úseku
Havlík Josef, Pyzuu fun park
poskytnutí oběda
Havlíková Helena
pečení buchet
Hotel Ledečko, Petr Hozman
poskytnutí ubytování a jídla za zvýhodněnou cenu
Höhnová Martina
zásobovací tým 4. úseku, pečení buchet
Hruška Zbyněk
vodácký doprovod 2. úseku
Chalupy na Sázavě s.r.o.
občerstvení
Jeništová Lenka
pečení buchet
Jiruš Antonín – řeznictví a uzenářství
Bečváry
poskytnutí buřtů a zázemí na oběd
Justová Marika
pečení buchet
Karbulová Olina
občerstvení
Kemp Paluba, Čerčany
poskytnutí zázemí
Kemp Pod Vrbou, Sázava
poskytnutí zázemí
Klub Lávka, Chocerady
poskytnutí louky na oběd
Korecký Viktor
vodácký doprovod 3. úseku
Kořínková Alena
pečení buchet

Kovačková Líba
občerstvení
Králová Mila
občerstvení
Křížek Luboš
zásobovací tým 1. úseku
Křížová Marie
výpomoc u zásobování 3. úseku
Lunga Petr
vedoucí 1. úseku
Matoušek Martin
vodácký doprovod 5. úseku
Matoušková Marie
zásobovací tým 1. úseku, pečení buchet
Matoušková Zuzana
zásobovací tým 1. úseku, pečení buchet
Melounová Barbora
vedoucí 3. úseku
Město Týnec nad Sázavou
poskytnutí zázemí a ubytování v Hotelu Týnec a v sokolovně Zbořený Kostelec
Moravec Martin
vedoucí 5. úseku
Moravec Pavel
zásobovací tým 4. úseku
Motorest U Rybiček
poskytnutí oběda
Nešporová Eva
pečení buchet
Němec Miroslav
materiální zajištění
Obec Všechlapy
zapůjčení pивních setů
Outratová Maria
občerstvení
Patočková Marie
občerstvení
Pension Čtyřlístek, Hana a Jan Filipovi
Šternberské koláče
Petrusová Jana
občerstvení
Pošmurná Hermína
pečení buchet
Pošmurný Václav, Zemanová Bohunka
zásobovací tým 5. úseku
Pracovní a volnočasové oděvy a obuv
ALENA
ochranné rukavice za zvýhodněné ceny
Prachařová Ivana
občerstvení
Prchalová Helena
pečení buchet
Přístav Bílá podkova Hostivice, z.s.
zapůjčení pramic na 5. úsek včetně logistiky a posádky
Raisová Táňa a Karol
pečení buchet
Restaurace Na Marjance, Stříbrná Skalice
poskytnutí stravování za zvýhodněné ceny, zázemí a noclehu
Restaurace Na Radnici, Divišov – Richard Čančík
poskytnutí oběda za zvýhodněné ceny
Restaurace Sázavská Kozlovna, Rostislav Rezek, Sázava
poskytnutí stravování za zvýhodněné ceny
Restaurace U Kovářů, Jiří Mašata, Benešov
poskytnutí oběda
Rusová Eva
občerstvení

Sázava-tour – Martin Sopr
zapůjčení lodí a doprovodného vozidla, řidič doprovodného vozidla
SK Chocerady – fotbalový klub
poskytnutí noclehu
Sport areál Samopše
poskytnutí stravování a zázemí
Stará hospoda Nespeky
poskytnutí oběda za zvýhodněnou cenu, poskytnutí zázemí
Studeníková Květa
pečení buchet
Škvor Jakub
zásobovací tým 2. úseku
Škvorová Marie
zásobovací tým 2. úseku, pečení buchet
Šolarová Iva
pečení buchet
Šormová Eva
občerstvení
Tůmová Jaroslava
PR projektu, pečení buchet
Tvrđíková Věra
pečení buchet
Van Gillern s.r.o.
pytle na odpad
Vocásek Jiří
vodácký doprovod 4. úseku
Vrtišková Alena
hygienický spotřební materiál
Zálabská Anička
pečení buchet
Základní škola a Mateřská škola Kácov, okres Kutná Hora, Školní jídelna
poskytnutí oběda a večere za zvýhodněné ceny
Zelený Štěpán
vedoucí a vodácký doprovod 2. úseku
Zimová Anna
vodácký doprovod 1. úseku
ZRNO ZRNKO s.r.o. – řemeslná pekárna
pečivo
Zvěřinovi, restaurace Pod Hradem
poskytnutí oběda
Žarka Petr
zásobovací tým 3. úseku
Žarková Ladka
pečení buchet

Spolupracující média
Benešovský deník
Kutnohorský deník
Český rozhlas – Věra Hájková
Česká televize

Čistá řeka Sázava 2024 v číslech

organizátoři	datum čištění	úsek	km	počet dobrovolníků	množství sebraného odpadu v tunách
MO ČRS Soutice	13. 4. 2024	Chabeřice – Kácov-Střechov, Soutice	8,7	45	0,315
Posázaví o.p.s.	11.–14. 4. 2024	Kácov-Střechov až Pikovice	89	551	14,130
Další		Přítoky Sázavy		1 368	5,195
CELKEM				1 964	19,640

Finanční partneři projektu

ČEPS, a.s.	100 000 Kč	Hradištko	12 901 Kč	Drahňovice	5 000 Kč
AV MEDIA	50 000 Kč	Divišov	10 000 Kč	Petrov	5 000 Kč
kasičky	3 419 Kč	Kamenný Přívoz	11 000 Kč	Čerčany	4 806 Kč
sbírkový účet, Martin Matoušek	3 000 Kč	Lštěň	10 000 Kč	Kaliště	4 500 Kč
sbírkový účet, Eckart Pelce	1 000 Kč	Lešany	8 553 Kč	Stříbrná Skalice	4 158 Kč
Česká spořitelna a.s.	8 000 Kč	Rataje nad Sázavou	7 354 Kč	Samopše	4 000 Kč
Vodohospodářská společnost Benešov a.s.	4 000 Kč	Soběšín	6 000 Kč	Krhanice	4 000 Kč
Ing. Václav Buriánek	2 000 Kč	Čtyřkoly	6 000 Kč	Zbizuby	3 500 Kč
MUDr. Karel Pěkný	1 500 Kč	Týnec nad Sázavou	6 000 Kč	Vlkančice	3 500 Kč
MO Soutice	1 000 Kč	Kácov	6 000 Kč	Tichonice	3 000 Kč
Sázava	20 000 Kč	Hvězdonice	6 000 Kč	Krňany	2 000 Kč
Chocerady	20 000 Kč	Český Šternberk	5 000 Kč	Úžice	1 581 Kč
		Ledečko	5 000 Kč		
		Přestavlky u Čerčan	5 000 Kč		
		Nespeky	5 000 Kč		
		Jílové u Prahy	5 000 Kč		

ČISTÁ ŘEKA SÁZAVA 2025

20. ročník se uskuteční 11. až 13. dubna

Podrobnější informace naleznete na www.cistarekasazava.cz

Číslo sbírkového účtu: 1249-326666339/0800

Projekt je dobrovolnický a je čistě nekomerční aktivitou, která je financovaná z dotací obcí, z příspěvků sponzorů a dalších dárců.

Potřebujete poradit, jak na energetické úspory?

Solární panely pro ohřev vody, zateplení stropu či fasády, výměna oken a dveří, ekologické vytápění, akumulace dešťové vody, pořízení dobíjecích stanic pro osobní vozidla, ale i výsadba stromů na veřejnosti přístupných pozemcích u bytových domů – způsobů, jak pomoci přírodě, tedy snížit emise skleníkových plynů a dalších znečišťujících látek v ovzduší, je dost. Navíc s financováním podobných projektů pomůže stát, a to prostřednictvím programů Nová zelená úsporám a Nová zelená úsporám Light. Stačí se obrátit na některého z poradců, kteří zdarma poskytnou konzultace, připraví projekt i žádost o dotaci. Jedním z nich je i Eva Vnoučková.

„Poradenství poskytují ve středních Čechách, většinu klientů mám z Posázaví, oslovují mě ale zájemci i z jiných regionů, třeba z Mladoboleslavska nebo jižních Čech,“ říká Eva Vnoučková. Od letošního února, kdy s poradenstvím začala, připravila 56 žádostí o dotaci v programu NZÚ Light, z toho tři klienti si je podali sami, ostatním pomohla žádost podat. Většina žadatelů měla na příspěvek nárok. Zájemcům doporučuje, aby s ní předem své záměry konzultovali, administrativu pak za ně vyřídí. Všechny tyto

služby jsou zdarma. V případě Nové zelené úsporám Light mohou o příspěvek žádat senioři, osoby s invaliditou 3. stupně nebo rodina pobírající příspěvek na bydlení či na dítě. Podmínkou žádosti je, že vlastník musí mít v dané nemovitosti trvalý pobyt nejméně od září 2022.

„Domluvíme se vždy na návštěvě, přijedu na místo, vyfotím vše, co chtějí měnit (okna, fasádu, střechu na fotovoltaiku, původní bojler...). Sepíšeme protokol, podepíše mi plnou moc k žádosti, dají mi doklad o tom, že pobírají příspěvek (důchod nebo jiný), číslo účtu, na který přijde dotace a já za ně žádost podám. Po realizaci projektu je znovu navštívím a připravím závěrečnou zprávu, tím se proces uzavře,“ popsala Eva Vnoučková. V případě Nové zelené úsporám Light dostane úspěšný žadatel peníze na účet předem a projekt musí zrealizovat do roka od přiznání dotace. Největší zájem je podle ní o dotaci na solární ohřev vody, díky kterému může domácnost ušetřit až 70 procent energetických nákladů. Výše dotace v tomto případě je 90 000 korun. Pokud klient žádá ještě například o výměnu oken, dveří nebo zateplení domu, může dostat až 150 000 korun.

Poradenství Eva Vnoučková poskytuje také v programech Nová zelená úsporám a Oprav dům po babičce. „Zájemci o konzultaci mě mohou navštívit každé pondělí v kanceláři v Benešově. Vysvětlím jim postup, co musí udělat, jaké dokumenty připravit a pokud budou mít zájem, pomohu jim s podáním žádosti. Klientům případně pomohu založit e-mail a dojdu s nimi na poštu ověřit identitu občana, protože se vše podává elektronicky,“ uvedla s tím, že je to velká pomoc pro lidi, kteří s počítačem každý den nedělají a podání žádosti by bylo nad jejich síly.

„Vynálezce Nikola Tesla již před 100 lety tvrdil, že energie je všude kolem nás a měla by být zadarmo,“ připomněla Eva Vnoučková geniálního vizionáře. K naplnění této myšlenky programy jako Nová zelená úsporám podle ní hodně napomáhají, i když jsou k nim lidé stále trochu nedůvěřiví. „Nevěří, že je možné, aby k nim někdo přišel a s administrací žádosti jim pomohl, a to všechno zdarma,“ vysvětlila. Nejlepším doporučením podle ní bývají většinou dobré zkušenosti sousedů nebo blízkých, a také osvěta v podobě připravovaných přednášek pro veřejnost.

jt

nová

zelená

úsporám

POTŘEBUJETE POMOC SE ZÍSKÁNÍM DOTACE?

- zateplení stěn, podlah, stropů a střech
- výměna oken a dveří
- solární ohřev vody
- fotovoltaické elektrárny
- tepelná čerpadla
- kotlíkové dotace
- řízené větrání

Bezplatné osobní poradenství
každé pondělí 9-18 hodin
(po předchozí rezervaci)
Kompletní vyřízení dotace
pro program NZU light

Eva Vnoučková, energetický koordinátor Posázaví
Pražská 380, 256 01 Benešov, tel.: 731 516 277
e-mail: vnouckova.enkomas@gmail.com

Projekt Terénní a komunitní sociální práce pomáhá lidem v nouzi

Stovky hodin práce a stovky ujetých kilometrů mají za sebou pracovníci zapojení do projektu Terénní a komunitní sociální práce v Posázaví, který byl zahájen v lednu 2023. Pomáhají lidem, kteří se ocitli v nepříznivé životní situaci, a jejich rodinám. S klienty řeší mimo jiné jejich dluhy, nemoc, ztrátu bydlení nebo osamělost, podporují je při péči o blízké osoby, pomáhají jim s vyřízením sociálních dávek na úřadě práce a navažují je na dostupné sociální služby. Od začátku letošního roku jim přibýlo 70 nových klientů. „Dost často se stane, že první konzultace anonymního zájemce, který si přijde jen popovídat, přeroste v delší spolupráci,“ řekla koordinátorka projektu Petra Doležalová. Lidé je většinou kontaktují telefonicky a pak se přijdou poradit, jednou návštěvou to ale málokdy končí, protože jejich problémy jsou většinou daleko komplikovanější a jednorázová pomoc je nevyřeší. „V současnosti máme 20 klientů, které podporujeme dlouhodobě, to znamená, že překročili hranici pomoci 40 hodin, která byla jednou z podmínek projektu,“ dodala Petra Doležalová.

Změnil se podle ní také typ pomoci, kterou poskytují. „V posledním roce a půl pomáháme klientům komplexněji. Málokdy je v jedné rodině jenom jeden problém. Objevujeme lidi, kteří se v systému úplně ‚ztratili‘ a nemají žádnou podporu. Dost často to bývají poměrně mladí lidé, třicátníci, čtyřicátníci s nějakým chronickým onemocněním, často s psychiatrickou diagnózou, o něž se v nějaké podobě starala rodina – rodiče ale stárnou, sourozenci se odstěhovali – a najednou není na koho se obrátit. Zjistili jsme, že nejsou zařízení, kde by těmto lidem pomohli. Funguje u nás ko-

munitní tým Fokusu, se kterým hodně spolupracujeme, ale ani jeho kapacity nejsou nekonečné. Velkým problémem pro nás je navázat klienty na další služby, zvláště v oblasti duševního zdraví,“ přiblížila Petra Doležalová. Na to se pak podle ní nabalují další problémy – například pečující rodina začne mít potíže s financemi nebo bydlením. Starší generace, která se potřebuje z nějakého důvodu přestěhovat do domova pro seniory, řeší, co bude s jejím blízkým, o něhož se dosud starala. „Prostě je to celý balíček problémů, málokdy se jedná o jednorázové poradenství, obvykle řešíme celou rodinu,“ dodala Petra Doležalová.

Aktuálně třetina klientů, s nimiž v rámci projektu spolupracují, je starší 50 let. „Je to vysoké číslo. Je vidět, že pro starší lidi je svět čím dál komplikovanější. Je na ně kladeno hodně nároků, ztrácejí oporu, přijdou o práci, na to se dost často nabalují další problémy, jako například závislost na alkoholu,“ popsala Petra Doležalová. Přímá práce s klienty činí od zahájení projektu 840 hodin práce. K tomu je třeba připočíst hodiny porad, telefonátů a „papírování“.

Efekt sněhové koule

Za nárůstem počtu klientů je podle Petry Doležalové tzv. efekt sněhové koule. „To znamená, že si o nás lidé mezi sebou řeknou. Musím pochválit starosty obcí a všechny přirozené ‚vůdce‘, kteří sledují, dívají se kolem sebe a nemají problém nás oslovit, ať už třeba na ulici, protože kolegyně jezdí v označených autech, nebo zavolají, podívají se na naše internetové stránky. Nebo nás osloví v rámci potravinové sbírky, které se pravidelně účastníme. Další klienti se ozývají na doporučení jiných neziskových organizací. Důležitým prvkem naší práce je také úzká spolupráce s ORP Benešov. Funguje také provázání se společností RUAH o.p.s. – občas její zdravotní sestry nebo pracovníci terénní odlehčovací služby narazí na někoho, kdo by potřeboval komplexnější pomoc, a dají nám o tom vědět. Ale primárně nás lidé oslovují sami na základě informací z letáčků a článků v místních zpravodajích,“ uvedla Petra Doležalová.

Získat důvěru klientů podle ní není snadné. „S kolegyněmi se shodujeme v tom, že u klientů, kde stačí jednoduché poradenství, je vidět, že už si zvykli se na nás obracet včas. Tam, kde je situace komplikovanější, tam už bývají zoufalí. U tzv. neformálních pečujících, kteří se třeba spousty let o někoho starají a najednou potřebují tu situaci vyřešit dlouhodobě, komplexněji, tak tam nějaký náhled je. Ale lidé, kteří řeší dávky, exekuce, dluhy, se na nás většinou obracejí, až když už je pozdě. Totéž bývá u seniorů – říct si o pomoc je pro ně velice těžké,“ konstatovala Petra Doležalová. Pokud se podle ní klient rozhodne o pomoc požádat, není to jen o „papírování“, ale dost často se to promění doslova v „provázání žitím“. „Život je hodně komplikovaný a ve chvíli, kdy si ho chce člověk dát dohromady, tak to není otázka dvou měsíců,“ připomněla Petra Doležalová.

Projekt Terénní a komunitní sociální práce probíhá v rámci samostatné působnosti obcí na Sázavsku, Čerčansku, Týnecku, Bystřicku, Neveklovsku, Jílovsku a v obcích sdružených ve svazku CHOPOS. Spolu s CHOPOSem ho realizuje RUAH o.p.s. a město Jílové pod záštitou Posázaví o.p.s. Navázal na tři podobné projekty, které uvedené subjekty úspěšně realizovaly v uplynulých letech. Projekt potrvá minimálně dalších šest let a je financován z Operačního programu Zaměstnanost plus. Už nyní ale obce řeší jeho vzdálenější budoucnost.

**Spolufinancováno
Evropskou unií**

Terénní a komunitní sociální práce v Posázaví
CZ.03.02.01/00/22_008/0000020

jt

Místa působnosti a kontakty na terénní sociální pracovníky v Posázaví:

Týnecko

Hana Kronovetřová, tel.: 733 741 028
e-mail: tynecko@obceblizelidem.cz
Okružní 520 (1. patro), 257 41 Týnec nad Sázavou

Sázavsko

Michaela Hamáčková, tel.: 733 741 052
e-mail: sazavsko@obceblizelidem.cz
Školská 434 (zdravotní středisko, 1. patro), 285 06 Sázava

Čerčansko

Klára Dvořáková, tel.: 733 741 046
e-mail: cercansko@obceblizelidem.cz
Sázavská 57 (budova obecního úřadu),
257 21 Poříčí nad Sázavou

Bystřicko-Neveklovsko

Ilona Kuncová, tel.: 733 741 034
e-mail: bystricko@obceblizelidem.cz
Dr. E. Beneše 115, 257 51 Bystřice

CHOPOS

Pavel Goby, tel.: 601 376 380
e-mail: pgoby@chopos.cz
Křížíkova 1424, 256 01 Benešov

Jílovsko

Hana Kýhosová, tel.: 722 954 875
e-mail: kyhosova@jilove.cz
Městský úřad Jílové u Prahy
Tyršova 318, 254 01 Jílové u Prahy

MAS Posázaví rozhoduje o prvních dotacích z programu Společná zemědělská politika

Vybavení knihoven a spolkových místností, budování sportovišť a hřišť, nákup komunální techniky a modernizace technických služeb, vybavení školek a školních kuchyní, stavební úpravy sokolovny, ale také technika pro stavební činnost nebo vybavení zemědělských producentů – to je jen několik příkladů projektů, které se v Posázaví ucházejí o dotaci v první výzvě k předkládání žádostí o podporu ze Strategického plánu Společná zemědělská politika (SP SZP) na období 2023–2027. Místní akční skupina (MAS) Posázaví na něj má pro rok 2024 alokováno 27 milionů Kč. Rozděluje se ve Fichi (oblasti podpory) 4 – Podnikání malých a středních podniků a Fichi 5 – Základní služby a obnova obcí v MAS Posázaví. Výzva se vztahuje na celé území MAS, pro které je schválena Strategie komunitně vedeného místního rozvoje (SCLLD).

„Příjem žádostí skončil 17. května. Sešlo se 32 projektů, které měli žadatelé možnost představit 30. 5. při veřejné prezentaci. V průběhu června zasednou Výkonný a Programový výbor, které pak na základě vyjádření Výběrové komise projekty doporučí, nebo nedoporučí k financování. Hodnotit se bude zejména kvalita projektů a jejich přidaná hodnota pro MAS,“ popsala ředitelka Posázaví o.p.s. Bohunka Zemanová.

Na Fichi 4 bylo alokováno 7 milionů korun a dotace může pokrýt až 50 procent výdajů, které se mohou pohybovat od 100 000 Kč do dvou milionů Kč. Žadatelé mohli žádat o podporu projektů zaměřených na zpracování produktů a jejich uvádění na trh a na zemědělské podnikání. V případě Fiche 5 bylo k dispozici 20 milionů Kč a výše dotace může činit 70 procent. I v tomto případě se podpora vypočítává z výdajů ve výši od 100 000 Kč do dvou milionů Kč. Projekty se mohly týkat kulturních, spolkových a společenských zařízení, drobné infrastruktury a základních služeb, drobných památek místního významu nebo školských zařízení.

Celkové způsobilé výdaje šesti projektů podaných ve Fichi 4 činí 4,627 milionu korun, z toho požadovaná dotace je 2,313 milionu korun. Ve Fichi 5 bylo podáno 26 projektů s celkovými výdaji 27,866 milionu Kč, z toho dotace činí 19,506 milionu Kč. „Projekty jsme s žadateli dlouhodobě konzultovali, takže nás nic nepřekvapilo. V případě Fiche 5 žadatelé věděli, že u staveb musí mít projektovou dokumentaci až do fáze stavebního povolení,“ uvedla Bohunka Zemanová. Ve výběrových řízeních se podle ní cena realizace projektu může snížit, takže předpokládá, že na jaře 2025 bude vypsána další výzva k předkládání žádostí, v níž se ušetřené peníze rozdělí. První zájemci už nyní konzultují své záměry.

Ve třetí výzvě OP TAK se o podporu ucházejí dva projekty

Ve třetí výzvě k předkládání projektových záměrů do Operačního programu Technologie a aplikace pro konkurenceschopnost 2021–2027 (OP TAK), kterou vyhlásila MAS Posázaví, se přihlášily dva projekty. Na pořízení nových technologických zařízení a vybavení, které zefektivní poskytování jejich služeb, bylo alokováno 3 711 647 Kč. Celkové výdaje přijatých projektů jsou 4,050 milionu Kč, dotace je 50procentní. I v tomto případě skončil příjem žádostí 17. května a o podpoře projektů rozhodne Výběrová komise a následně Výkonný a Programový výbor MAS.

Výzva se týkala pořízení výrobních strojů a zařízení, které zvýší technologickou úroveň malých a středních podniků a jejich konkurenceschopnost. Jedná se o podporu projektů zaměřených na robotizaci, automatizaci a digitalizaci, web, cloud, cloud computing, komunikační, IT infrastrukturu a výpočetní techniku. Záměry mohli předkládat žadatelé napříč odvětvími. Jeden z přijatých projektů se týká pořízení celotělového kostního denzitometru s návazným

systémem, druhý žadatel chce dotaci na digitální a technologickou transformaci řízení skladů, výroby a prodeje. Pokud MAS projektový záměr schválí, o dotaci se žádá přímo u jejího poskytovatele, kterým je Ministerstvo průmyslu a obchodu.

„Těší nás, že se objevil první žadatel z oblasti zdravotnictví. Vybavení ordinací je důležité, a když na to žadatel nemá, musí si vzít půjčku. Je proto škoda nevyužít dotace, které jsou momentálně k dispozici. Nové přístroje významně posouvají péči o pacienta, jsou tedy i velkým přínosem pro region,“ řekla Bohunka Zemanová. V OP TAK jsou momentálně alokovány dva miliony korun, při 50procentní dotaci je zřejmé, že se nevyčerpají, na podzim by proto měla být vypsána 4. výzva. „Pokud celou alokaci do konce roku 2024 vyčerpáme a pokud budou všechny projekty podané a budou s právním aktem, dostali bychom na rok 2025 další peníze na rozdělení,“ uvedla Bohunka Zemanová.

Metoda Leader, kterou MAS Posázaví v území pracuje už 20 let, je založena na spolupráci s podnikateli, obcemi a neziskovými organizacemi. „Přesto je zejména mezi podnikateli stále málo známá, protože v byznysu to tak nefunguje. Nedokáží si totiž představit, že by jim někdo, v tomto případě MAS, mohl zdarma pomoci, poradit a provést žádosti i realizaci. Takže do toho buď nejdou, nebo si najmou agenturu,“ poznamenala Bohunka Zemanová. Velice důležitá je proto podle ní osvěta, aby podnikatelé o možnostech dotací věděli. Případným zájemcům pak doporučuje, aby se nebáli své záměry konzultovat.

Kromě SZP a OP TAK rozděluje MAS Posázaví také dotace z Integrovaného regionálního operačního programu (IROP). Zatím poslední – pátá – výzva byla vyhlášena loni, další se plánuje.

jt

Posázaví na veletrhu Holiday World & Region World 2024

Rájem pro vyznavače tuzemské turistiky byl Region World, tradiční součást veletrhu cestovního ruchu Holiday World, který se uskutečnil v březnu na letňanském výstavišti PVA EXPO Praha. Prezentovaly se na něm téměř všechny kraje z České republiky. Pod křídly Středočeského kraje se představilo i Posázaví. Návštěvníkům představilo širokou nabídku k vyžití.

Posázavské expozici dominoval žlutý kajak outdoorového centra Bisport, které s sebou přivezlo i veslovací trenažer – kolik síly je třeba k jeho rozpohybování, si vyzkoušel ne jeden návštěvník. Příchozí poptávali mimo jiné tipy na výlety s dětmi, zajímali se také o lokální destinace, například Týnecko nebo Sázavsko.

Veletrh cestovního ruchu v Letňanech nabídl expozice 302 vystavovatelů z 24 zemí světa. Během tří dnů ho navštívilo přes 26 tisíc milovníků cestování. Souběžně s ním se konala výstava obytných automobilů a karavanů FOR CARAVAN a výstava lodí a vodních sportů FOR BOAT.

jt

Průhonický park otevřel novou expozici, láká na jarní květiny i české pohádky

Tisíce jarních cibulovin, nová expozice v historických stavbách v parku, online mapa i pohádková trasa – tak zahájil Průhonický park letošní hlavní návštěvnickou sezónu. Přichází se mohou naplno těšit výsledky dvouletého projektu na obnovu parku.

Turistickou sezónu zahájil park doslova pohádkově – veřejnosti otevřel zrenovované drobné stavby s novými expozicemi – Rybárnu, Českou chaloupku a Wachhaus. **Česká chaloupka** si pro svůj romantický vzhled zahrála v několika českých pohádkách. Právě pohádkám, které se v parku natáčely, je věnována expozice uvnitř chaloupky. Návštěvníci si zde mohou zahrát pohádkový kvíz nebo objevit, co se skrývá v kouzelné truhle. Aby cesta za pohádkami do České chaloupky malé návštěvníky bavila, připravil Botanický ústav AV ČR s Neohrano.cz novou rodinnou hru „**Pohádkový Průhonický park**.“ Trasa vede místy známými filmových záběrů, kde plní děti úkoly. Za jejich splnění dostanou na pokladně drobnou odměnu.

V odlehlejší části parku u rybníka Bořín se nachází strážní domek **Wachhaus**. Veřejnosti je přístupná přední část domku, do druhé části s dobově zabydleným interiérem je možné nahlédnout dveřním kukátkem. Objekt je nově vybaven lavicemi vybízejícími k odpočinku, od Wachhausu je krásný výhled na hladinu rybníka.

V prostorách **Rybárny** vznikly hned dvě nové expozice. Dřevěná část se věnuje vodnímu prostředí v parku a ekosystémům tekoucích a stojatých vod. Návštěvníci se v ní dozví, jakou funkci má voda v parku, jaké vodní živočichy lze v okolí spatřit, jaké

druhy organismů obývají stojaté a tekoucí vody. Zděná část odhaluje tajemství harmonie Průhonického parku. Jsou zde přiblíženy krajinářské principy zakladatele parku, díky kterým se stal park unikátním místem, právem zapsaným na Seznam světového dědictví UNESCO. Návštěvníci jistě ocení nejen spoustu informací, ale také hracích prvků pro malé i velké.

Proměna parku

Průhonický park prošel v posledních dvou letech výraznou proměnou. Bylo opraveno 17 km parkových cest, renovováno 1270 m obvodových zdí, byly oživeny kompozičně důležitá místa a vyhlídky, arboristicky ošetřeny tisíce stromů, odstraněny přestárle a nebezpečné stromy a vysazeny stovky vzrostlých stromů a tisíce lesních sazenic. Od března po celé ploše parku postupně vykvétají nové výsadby statisíců jarních cibulovin – šafrány, tulipány, narcisy, hyacinty, řebčiky a ladoňky zpříjemní návštěvníkům procházky probouzející se jarní přírodu.

“Rozsáhlou výsadbou jarních rostlin chceme rozšířit hlavní návštěvnickou sezónu o brzké jarní období. Tato doba je jedinečná pro pozorování probouzející se přírody. Návštěvníci mohou objevovat květy v různých koutech parku od Velkého nádvoří až po nejzazší místa pod hrází Bořína,” říká Jiří Šmída, vedoucí Správy Průhonického parku, Botanického ústavu AV ČR. Své brány 1. dubna otevřela také Průhonická botanická zahrada, která se nachází v areálu Průhonického parku.

Online mapa

Pro lepší orientaci v parku a jako kapesní průvodce po jeho zajímavostech vznikla

nová interaktivní mapa. Kromě stávajících vyhlídkových okruhů návštěvníkům nabízí také sezónní a tematické trasy, rozšířené informace o významných dřevinách, zajímavých objektech, jednotlivých partiích apod. Mapa je k dispozici na webu pruhonicky-park.cz a v aplikaci Smartguide.

Vstupenky do parku lze zakoupit v pokladnách u hlavního vstupu a vstupu Hájovna, online nebo v automatu u hlavního vstupu do parku. Parkovací místa jsou u hlavního vstupu u zámku nebo u vstupu Hájovna.

Více informací naleznete na <http://www.pruhonickypark.cz/>

Mirka Dvořáková

Informační centra vyjíždějí na zkušenou

I v letošním roce pokračují pravidelná výjezdní setkání pracovníků posázavských informačních center. Navzájem si na nich sdělují tipy a novinky, které by mohly zaujmout návštěvníky regionu.

Po lednovém výjezdním jednání v Regionálním informačním centru (RIC) Keltské oppidum Závist v Dolních Břežanech hostilo dubnovou akci **Muzeum umění a designu (MUD) Benešov**. Jeho ředitelka Gabriela Francová přítomně seznámila s aktuální

výstavou **Tmání** – jedná se o tematickou výtvornou instalaci, nesoucí titul Vykřište své vnitřní demony, která využívá virtuální realitu k zobrazení autentických zážitků mladého člověka s depresí. Instalace garantovaná Národním ústavem duševního zdraví putuje po muzeích v republice. Kurátor Pavel Liška pak provedl výstavou **Salon Benešovska 2024**, která představuje design předmětů i díla z oblasti užitého umění. Na závěr setkání se účastníci vydali na exkurzi do nedalekého Bellevue hotelu Karlov.

Třetí letošní setkání informačních center se uskutečnilo v květnu. Začalo na **Mlýně Brejlov** u Týnce nad Sázavou, odkud se pak účastníci přesunuli do **Vojenského technického muzea v Lešanech**. Provozovatel Mlýna Brejlov Miroslav Němec je seznámil se současností ubytovacího zařízení, které ve své hlavní budově v posledních dvou letech poskytl azyl uprchlíkům z Ukrajiny. K dispozici má také sedm plně vybavených chatek, které od letoška znovu nabízí k pronájmu turistům nebo kolektivům, které u nich

uspořádají oslavu nebo podobnou akci. Velmi zajímavá pak byla návštěva Vojenského technického muzea v Lešanech – průvodce František Sýkora podal podrobný a fundovaný výklad o zdejší sbírce vojenské historické techniky pocházející z období od roku 1890 do současnosti.

jt

MAP IV cílí na ředitele, učitele i asistenty pedagogů a vychovatelky

Ukázkové hodiny pro učitele, setkání asistentů pedagoga a vychovatelek školních družin a rovněž svépomocnou skupinu zaměřenou na wellbeing (celkovou pohodu) nabízí Místní akční plán vzdělávání (MAP) IV, který byl zahájen 1. prosince 2023 a potrvá do 31. prosince 2025. MAP realizuje v ORP Benešov od roku 2014 Posázaví o.p.s. Jeho cílem je zajistit kvalitní zázemí pro vzdělávání. Zapojeno je do něj 29 mateřských, 23 základních a dvě základní umělecké školy.

„Za posledních pět let, kdy se projektu MAP velmi aktivně věnujeme, se dá říci, že ‚dospěl a dozrál‘. Plní svou úlohu tak, jak bylo na jeho začátku zamýšleno, tedy že napomáhá rozvoji regionálního školství, podporuje zapálené pedagogy a zároveň vtahuje do hry ty, kteří dosud stáli stranou,“ řekla koordinátorka MAP Jana Čechová. S velkým zájmem se podle ní v posledním půlroce setkaly ukázkové hodiny – již proběhly zaměřené na češtinu a informatiku, plánované jsou ukázkové hodiny zeměpisu nebo v mateřské škole. „Podle hodnocení pedagogů je nejlepším vzděláváním, které mohou mít, právě účast v hodině kolegy z jiné školy, kde vidí, jak on děti učí, inspiroují se u něj. Abychom nenarušili průběh výuky, musíme ji zúčastnit maximálně šest učitelů. Potom ještě následuje 20–30minutové reflexní setkání, kde si účastníci dávají zpětnou vazbu,“ popsala Jana Čechová.

Novinkou MAPu IV jsou akce pro asistenty pedagoga a vychovatelky školních družin. „Že od začátku nabízíme vzdělávání a setkávání učitelů z mateřských a základních škol, je známé. V této fázi jsme záběr rozšířili i na asistenty pedagoga a vychovatelky a je vidět, že to byla správná volba. O setkání je zájem, protože dosud pro ně podobných možností

moc nebylo. Snažíme se vymýšlet vzdělávací akce, které by pro ně byly přínosem,“ uvedla Jana Čechová.

Od loňského prosince, kdy MAP IV odstartoval, se schází také svépomocná skupina pro wellbeing, v níž jsou zástupci vedení škol. Jejím posláním je pomáhat školám hledat cestu, jak zlepšit klima, kulturu a vztahy ve škole a jak vytvořit podmínky pro fungující kolegiální podporu, která by umožnila zavádění moderních forem a metod učení.

Děti si v MŠ Berušky vyzkoušely polytechnickou výchovu

V rámci MAPu se v benešovské Mateřské škole Berušky uskutečnila akce zaměřená na polytechnické vzdělávání, které se zúčastnily děti z několika mateřských škol. Program připravil lektor Roman Andres. Na školní zahradě děti poznávaly vlastnosti materiálů a vyzkoušely si některé řemeslné techniky při práci s jilem, ytongem, dřevem, kovem

a dalšími materiály. Součástí workshopu byla také práce s metodikou a badatelskými aktivitami z publikace Příroda na dotek.

MAP, který je spolufinancován Evropskou unií, se podle Jany Čechové v regionu osvědčil a je třeba se zamyslet nad jeho budoucností. MAP IV se bude realizovat do prosince 2025, co bude dál, se zatím neví. „Pokud region bude mít zájem na tom, aby pokračovaly aktivity, které teď MAP zastrešuje, je velmi pravděpodobné, že do budoucna to bez finanční pomoci zřizovatelů škol, tedy obcí a měst, nepůjde,“ konstatovala.

Klíčovými tématy MAP IV jsou moderní didaktické formy vzdělávání, digitální a čtenářská gramotnost, podpora nadaných dětí, pedagogický leadership, wellbeing, učení pro život, rovné příležitosti pro vzdělávání, rozvoj podnikavosti žáků a rozvoj sociálních a občanských kompetencí. Kromě vzdělávacích akcí pro pedagogy, ředitele, žáky a rodiče počítá mimo jiné s pořádáním kavárniček češtinářů, matikářů, vychovatelek a mateřských škol nebo setkáváním pedagogů, zřizovatelů a pracovních skupin.

Bližší informace jsou na
<https://map.posazavi.com>

jt

Spolufinancováno
Evropskou unií

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Místní akční plán IV v SO ORP Benešov, CZ.02. 02. XX/00/23_017/0008156

Petr Lunga: Děti jsou pořád stejné, mění se jen prostředí kolem nich

Vystudoval pedagogickou fakultu, do prvního učitelského zaměstnání nastoupil v roce 1998, od roku 2008 je Petr Lunga ředitelem Základní školy Divišov. „Nevím, jestli se mnou budou všichni kolegové souhlasit, ale za dobu, co působím ve školství, se děti nezměnily. Pořád jsou mezi nimi na jedné straně premianti, na druhé tací, co zlobí. Je to tak napříč generacemi – učím už děti svých žáků –, a nemyslím si, že by tam byl nějaký výrazný rozdíl. Mění se ale prostředí kolem nich, ať už se týká technických možností nebo společenské nálady,“ říká. Za změnu technického vybavení škol (interaktivní tabule, počítače nebo tablety) je rád, protože ji valná většina učitelů dokáže efektivně využít ve výuce. Negativní stránkou může podle něj být zneužívání mobilních zařízení žáky, což ale zatím nemuseli nijak razantně řešit. Horší je pak podle něj změna nálady ve společnosti způsobená covidovou epidemií a válkou na Ukrajině. „V dětech, ale i u některých zaměstnanců, to vyvolalo určité stavy úzkosti, stresu, strachu. S tím musíme pracovat, i když to úplně neovlivníme. Žili jsme v iluzi míru a klidu, přesto si někteří stěžovali. Je ale vidět, že se situace může k horším zvrtnout raz dva,“ konstatoval.

Škola je pro něj místem, kde by děti měly získat základní vzdělání a dovednosti, které jim umožní zvládnout i krizovější situace a nástrahy života. „Ne vždycky se to povede, ale podle zpětné vazby od absolventů, kteří se za námi vrací, to, co se jim ve škole zdálo těžké nebo nezajímavé, hodně často používají v dalším životě a těží z toho,“ konstatoval Petr Lunga.

Cesta do hlubin učitelovy duše

Petr Lunga se narodil ve Znojmě, po maturitě na gymnáziu v Moravských Budějovicích vystudoval matematiku a biologii na Pedagogické fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. S manželkou Irenou, která vystudovala stejný obor, se po škole odstěhovali do Čech. Manželka začala učit na základní škole v Divišově, Petr po absolvování civilní služby učil několik let na Základní škole Dukelská v Benešově. Když pak v Divišově získali byt, následoval manželku a posílil sbor tamní školy. Později se stal zástupcem ředitele a od roku 2008 školu vede. Současně je také místostarostou Divišova. „Ono se to vlastně prolíná – škola je výklad-

ní skříní každé obce, taky se do ní nejvíc investuje,“ vysvětluje Petr Lunga. Po životě ve velkém městě nikdy netoužil a v Divišově je spokojený.

Nelituje ani své životní volby. „Nikdy mě nenapadlo, že bych mohl dělat jinou práci. Mám spoustu kamarádů, kteří se živí byznysem, někteří spolužáci ve školství už nejsou a dali přednost IT prostředí, kde jsou mnohem příznivější platové podmínky. Naše náklady na život v Divišově ale nejsou nijak závratné, takže prostředky, které vyděláme, nám stačí. Máme dvě děti, obě studují, ale ani to nás neomezuje, jsme spokojeni,“ dodal. A přidal benefity učitelského života v podobě prázdnin a pevné pracovní doby.

Co ho na učitelské profesi baví? „Každá vyučovací hodina, ať už si ji člověk připraví, nebo – jak mnozí říkají, se opakuje, protože se učí stejná látka –, je jiná, nikdy není stejná. Vždycky se tam něco změní – stačí, když jsou žáci jinak naladěni, atmosféra ve třídě, potažmo ve škole, je také pokaždé trochu jiná. Takže člověk se i těší, co hodina přinese,“ přiblížil Petr Lunga. Práce učitele podle něj určitě není monotónní. A pokud to někdo tvrdí a ve škole se nudí, doporučil by mu, aby změnil zaměstnání. Ve škole pracuje dlouho, proto ví, že i tady hrozí syndrom vyhoření. Situace se zhoršila v posledních letech v souvislosti s covidem a válkou na Ukrajině. Snaží se proto s kolegy věnovat i této oblasti – nastartovat atmosféru ve škole tak, aby zaměstnanci měli větší chuť do práce, by měla pomoci nová strategie školy, kterou vypracovali v rámci Místního akčního plánu vzdělávání, který realizuje Posázaví o.p.s.

V zájmu zachování zdravého rozumu se Petr Lunga snaží poměrně striktně oddělovat práci ve škole a doma. „Jinak jsem přírodní typ – chodím do přírody, jezdím na kole, jsem vodák, rybář... aktivit po pracovní době mám hodně a čas si na ně udělám. Bydlíme

poblíž řeky Sázavy, takže těch možností vyžití v přírodě je hodně,“ poznamenal.

O škole

Školní vzdělávací program Základní školy Divišov nese podtitul „Venkov výhodou“. Vychází z toho, že venkovské prostředí v okolí školy je vhodné pro organizaci výuky i mimo učebny, což pedagogové hojně využívají. Znalost místního prostředí jim umožňuje lépe pochopit a vcítit se do problémů jednotlivých žáků. Fakt, že se všichni navzájem znají, také přispívá k včasnému odhalování sociálně patologických jevů. „Naš vzdělávací program vychází obsahově z platného

Rámcově vzdělávacího programu, zachováváme standardní rozvrhy hodin a strukturu výuky, začleňujeme i žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. Nabízíme dětem také dobrou jazykovou výbavu – v poslední době jsme byli úspěšní například v okresních kolech anglické olympiády,“ přiblížil Petr Lunga.

V současné době má škola 302 dětí, za posledních 15 let se jejich počet téměř zdvojnásobil, což naráží na prostorovou kapacitu. S pomocí dotace už vyřešili rozšíření školní jídelny a začali budovat nástavbu jednoho pavilonu, v níž by měly vzniknout čtyři nové učebny. Stavba by měla být hotova na podzim, výuka v nich by měla být zahájena nejpozději v druhém pololetí.

jt

CHOPOS – čtvrtstoletí obecní spolupráce

Je to přý věk, kdy se člověk stává dospělým. Tedy osamostatní se, získá relativní svobodu, přebírá zodpovědnost za své rozhodování, chování a činy. Ne každý (a ne všechno) ale čeká na to, až jeho pomyslný ukazatel času oněch kýžených 25 let, o kterých je tu řeč, ukáže. Dejme tomu takový svazek obcí CHOPOS, který si čtvrtstoletí existence připomíná právě letos. Z „lidského“ pohledu právě vstoupil do etapy mezi mládím a stářím a začíná sbírat první životní zkušenosti. Z pohledu samosprávy je ale už dobře sehnáním a fungujícím soustrojím, které léty nabyté informace a zkušenosti předává jiným. Dělí se o ně nejen se svými členy, ale posílá je dál. Ochotně třeba poradí, jak nakládat s bioodpadem, jak vyřešit zásobování pitnou vodou, jak pomoci spoluobčanům, kteří se ocitli v nelehké životní situaci...

CHOPOS založily v roce 1999 čtyři obce, postupně se k nim přidávaly další. V současnosti má svazek 21 členů a na jeho území žije téměř 9 500 trvale hlášených obyvatel.

V regionu Posázaví byl CHOPOS prvním obecním svazkem a přestože vedle něj v průběhu let vznikaly další, do současnosti přežil jako jediný. Co bylo důvodem? „Důvodů je víc, ale asi nejdůležitějším je ten, že naši starostové tvoří dobrou partu, rozumějí si, jsou ochotni spolupracovat a zároveň si pomáhají. Měli jsme štěstí, že až doposud se starostové moc neobměňovali, někde jsou to letití lídři, kteří znají vývoj svazku od jeho začátků po současnost, něco spolu prožili, vědí, co se podařilo zrealizovat a asi si toho tím pádem i víc váží,“ řekl manažer svazku Miroslav Kratochvíl. Dalším důvodem je určitě způsob fungování svazku, který neustále hledá nové formy spolupráce, sleduje potřeby obcí a snaží se je v rámci většího celku uspokojovat. Velkou výhodou podle něj je i tým stálých zaměstnanců svazku, který obcím poskytuje kompletní servis. „Nemusí si nikoho najímat, nikoho shánět, manažeři svazku jsou jim plně k dispozici,“ poznamenal.

Od kapliček po vodovod

Jako první se svazek v roce 2005 společně pustil do oprav drobných sakrálních objektů na svém území. „Postupem času jsme přišli na to, že společných projektů může být daleko víc, nemusí se ale vždy týkat všech členských obcí, ale jenom některých. Ukázalo se to jako dobrá cesta. Projekty mohou být i částečně individuální nebo společné

jenom pro několik obcí, ostatní třeba tu potřebu nemají, důležité ale je, že s tím souhlasí. Máme to nastaveno tak, že musíme vše odsouhlasit jako celek,“ popsal Miroslav Kratochvíl.

Příkladem jednoho takového projektu je **skupinový vodovod**, který vybuodovalo sedm obcí CHOPOSu. „Když chcete zrealizovat vodovod na několika katastrálních územích, může být obtížné najít lídra, je proto lepší zvolit svazek, který už má zaběhlé procesy schvalování, má svůj management, ekonomické zázemí, kancelář, dokáže tyto úkoly na sebe vzít a plnit je v rámci běžné pracovní doby,“ přiblížil Miroslav Kratochvíl. Realizují navíc takové projekty, o které se starají i v budoucnu a rozvíjejí je. „Přináší nám to tak ekonomické příjmy, abychom nebyli závislí jen na příspěvcích obcí. Prostředky, které takto svazek získává, umožňuje rozšířit tým, který obcím poskytuje více služeb, ale zároveň nezatěžuje rozpočty obcí,“ dodal. V případě vodovodu navíc nešlo jen o to ho postavit, ale také provozovat. Svazek se proto zároveň stal i stavební firmou, která funguje jako samostatná jednotka – disponuje potřebným vybavením a kvalifikovaným personálem. Není zcela běžné v jiných společnostech, že si tým pracovníků zvyšuje kvalifikaci a své vzdělání v návaznosti na chystaný projekt či novou službu, doplnil Miroslav Kratochvíl.

Šest let svazek funguje i jako nákladní dopravce svázející **bioodpad**. „Začínali jsme ve 14 obcích, teď už jich obhospodařujeme 16. Máme už 45 velkoobjemových kontejnerů o objemu od 5 m³ do 10 m³ a dvě nákladní auta, takže už to je velká porce. Bioodpad vyvážíme do místních kompostáren. Je to další způsob spolupráce, protože když některá obec chtěla dotaci na kompostárnu, další obce její žádost zašitily s tím, že do ní budou bioodpad vyvážet a využitím služby se zároveň budou podílet na jejím financování. Je to výhoda, že to zůstane v území, s odpadem se nejezdí daleko a je to ekonomicky rentabilní,“ shrnul Miroslav Kratochvíl.

Významným společným projektem je **služba terénního sociálního pracovníka**. „Je to služba, po které byla poptávka, ale kterou ‚jedničkové‘ obce nedokázaly pokrýt ani uchopit. Je to práce s lidmi, kteří se dostanou do nepříznivé životní situace a my se o ně staráme. Naším obcím se tím ohromně uleví. Konkrétní případy by musel řešit starosta, který nemá potřebnou odbornost. Navíc je třeba zachovat anonymitu, lidé se také mnohdy stydí říct si o pomoc, proto je důležitý nestranný pracovník, který to zvládne, a takového odborníka svazek má. Projekt jsme zprvu hradili z dotace, teď ho z velké části financujeme z příspěvku obcí,“ konstatoval Miroslav Kratochvíl s tím, že o finanční soběstačnost, která je zárukou dlouhodobé udržitelnosti, se svazek snaží u většiny projektů.

Rozhledna Špulka

Pomyslným „středobodem“ svazku CHOPOS je už 10 let rozhledna Špulka. „Svazek neměl žádné přirozené centrum ani logo – naši ‚mašinku‘ jsme přenechali Posázaví o.p.s. Takže důvodů, proč postavit rozhlednu, jsme měli víc. Jedním z hlavních ale bylo mít společný projekt, který by oslovil všechny obce a který by zároveň zatraktivnil region a přivedl do něj turisty. Rozhledna je určitou formou prezentace všech obcí, které táhnou za jeden provaz, proto špulka – protože ona sama je krásným symbolem spojení,“ vysvětlil Miroslav Kratochvíl.

Rozhledna je hodně navštěvovaná, protože leží na dobrém místě – u Lbosína nedaleko Divišova –, na trase Český Šternberk – Jemniště – Konopiště, kudy projíždí spousta aut. Je dobře přístupná, bez časového omezení a za dobrovolný vstupné. Z vyhlídkové plošiny je kruhový výhled do širokého okolí. „Snažíme se návštěvu Špulky neustále zatraktivňovat, takže na stezce k rozhledně a kolem ní je pořád něco nového. Loni jsme tam rozmístili nové dřevorezby, letos chystáme nové naučné panely. V minulých letech jsme u rozhledny postavili dva přístřešky, kterým říkáme lesní kino – z jejich pochozí šikmé střechy, na které se dá posedět i poležet, je krásný výhled do okolního lesa –, zároveň poskytují útočiště v případě nepříznivé počasí. U Špulky provozujeme také stánek s drobným občerstvením a suvenýry,“ dodal Miroslav Kratochvíl.

Výročí rozhledny připomene tradiční Půlnoční výstup na Špulku, který se uskuteční poslední srpnový pátek.

jt

Městské muzeum v Týnci učí děti lásce k městu, v němž žijí

Která stavba v Týnci nad Sázavou je nejstarší? Jak vypadala týnecká kamenina? Co se vyrábělo v přádelně? Co byl Pérák nebo Minor? Kdo bydlí ve věži týneckého hradu? Chcete vědět ještě víc? Tak vyzkoušejte Výlet do historie Týnce – edukační program pro 1. stupeň základních škol, který nabízí Městské muzeum v Týnci nad Sázavou. A že je to pecka, potvrdila i učitelka Zuzana Mandžikviečová ze Základní školy v Týnci nad Sázavou, která se programu zúčastnila se svou třídou a druhý den ve škole získané vědomosti dětí otestovala:

„Společně jsme vzpomínali na to, co jsme včera zažili. Nic jsme nevynechali a musím podotknout, že si děti pamatovaly mnohé z toho, co se dozvěděly, dokonce jména rodů, které vlastnily hrad, pana Janečka, některá čísla a data... Všichni byli nadšení (včetně mé osoby), velmi děti bavila veškerá kreativní činnost, která je za každou důležitou informací.“

Celý program máte nádherně postavený chronologicky, jsou zde zmíněna významná místa Týnce – tak, jak se to učíme i ve škole. Informace nejsou zbytečně dlouhé a příliš

odborné a celý program je příjemně kreativní a zábavný a postavený přesně k věku dětí. Navíc mnohá týnecká prvenství mohou žáky učít i k tomu, aby byli patřičně hrdi na místo, kde žili jejich předkové a nyní žijeme i my.

Celé dopoledne bylo pro nás přínosné, navíc v krásném prostředí hradu a hradního areálu. Prostě jednička s hvězdičkou. Velmi Vám za to děkuji.“

Co děti tak nadchlo, prozradila kastelánka týneckého muzea Martina Hrušková. Program „Výlet do historie Týnce“ je složen ze tří částí. Začíná v městské knihovně před-

náskou o pověstech, bájích a mýtech Týnečka. Na ni navazuje druhá část programu – naučný okruh vedoucí hradním areálem městského muzea, který dětem interaktivně přiblíží historii města. V rámci něj „postaví“ rotundu z dřevěných kostek, barvami odekorigují papírový talíř, vyzkoušejí si namotávání „vrčeta“ i zaplétání „přízí“, poskládají obrázek motorky a vyrobí si netopýří škrabošku nebo zápich do květináče. Na konec edukačního programu dostane každý účastník během malého ceremoniálu před muzeem „pergamen“ – pamětní list.

Hrad a muzeum Týnec

Nejstarší písemná zmínka o týneckém hradu je z roku 1318, podle archeologických nálezů ale byla tato oblast osídlena už v 8. až 10. století. V 11. století zde byl postaven nejprve dřevěný a později kamenný hrad s románskou rotundou, která je nejstarší památkou ve městě. V roce 1959 bylo na hradě otevřeno muzeum, které v současnosti nabízí stálou expozici týnecké kameniny a galerii. Gotická věž slouží jako rozhledna, jedno její podlaží obývá letní kolonie netopýra velkého.

jt

Jak se varí české ležáky? Zjistíte v Pivovaru Ferdinand

Varna, spílka, sklep. Základní postup, pokud chcete uvařit poctivý český ležák. „Snažíme se zachovat české kulturní dědictví, kterým vaření piva bezesporu je,“ říká Jaroslav Lebeda, sládek a výrobní ředitel benešovského Pivovaru Ferdinand. Jak přesně toto „kulturní dědictví“ vypadá?

Pivovar si zakládá na poctivých spodně kvašených ležácích z kvalitních surovin. Jeho vlajkovou lodí je dvanáctka, světlý ležák Premium, s obsahem alkoholu 5 % objemu. Vyniká zlatavou barvou s plnou sladovou chutí a vůní s jemnou harmonickou hořkostí a silným řízem. Klasické ležáky doplňují pivní speciály, třeba patnáctka d'Este nebo výrazný Vídeňský ležák. Do rodiny piv Ferdinand patří i dva speciály, vařené ve spolupráci s Univerzitou Karlovou v Praze: svěží čtrnáctka Pěkný číslo a nealkoholické pivo Slušné číslo. Vloni na podzim v Benešově poprvé uvařili Dvorní ležák. Vznikl z vlastního hlávkového chmele vypěstovaného na nádvoří pivovaru. Pivovar vyniká rovněž výrobou bezlepkového piva – prvním je bezlepkový ležák Premium 12 % nově oceně-

ný značkou Klasa, druhým pak za studena chmelené nealkoholické světlé pivo.

Jednatel Pivovaru Ferdinand, který je jedním z mála tuzemských pivovarů s českým majitelem, je Ing. Petr Dařílek. Benešovský pivovar založil v roce 1897 arcivévoda František Ferdinand d'Este. Proslavila ho unikátní humnová sladovna, kterých je v Česku už jen pár. Známý je především díky tradičním postupům při výrobě piva, jako je kvašení v otevřených spilkách a dokvašování v ležáckých sklepech.

Zajímavosti o vaření piva v Benešově

Pivo se v Benešově pravděpodobně vařilo už v roce 1495, kdy si zlatavý mok vyráběli doma také měšťané. Do roku 1897 se pivo vařilo také na zámku Konopiště, který František Ferdinand d'Este koupil od zadluženého Františka Eugena, knížete z Lobkovic. Arcivévoda pak výrobu piva přesunul do Benešova – jednalo se tehdy o nejmodernější pivovarský provoz v Rakousku-Uhersku. Benešovský pivovar byl vyhlášený široko daleko. V roce 1917 byla pro válečné účely zrekvírována měděná varna pivovaru. Nahradila ji dvojí železná varna, která prošla celkovou rekonstrukcí a slouží dodnes.

V současnosti pivovar vyrábí celkem 18 druhů piv a rovněž limonádu Ferdinád s třemi různými příchutěmi. V novodobé historii získal pivovar řadu ocenění. Jedním z jeho nejvíce oceňovaných piv je polotmavá, spodně kvašená třináctka Sedm kul s příchutí bylin nebo světlá jedenáctka Max.

Pivovar se snaží rozvíjet české pivovarnictví, stráží svůj odkaz a podporuje kulturu v regionu. Pořádá Den otevřených dveří, podporuje spolek Ženy v nouzi a pivovarský dvůr každý rok oživuje festival Punk Rock for Ferdinand. **Vrcholem sezony jsou zářijové pivovarské slavnosti – ty letošní se uskuteční 7. září.** Kromě exkurzí pivovar nabídne celý svůj sortiment, ochutnáte moderní street food a užijete si hudební vystoupení mnoha žánrů.

Pivovar Ferdinand v číslech

22 715 hl – roční výstav (za rok 2023)
2 200 tun – celková produkce Sladovny Ferdinand, která je každoročně stoprocentně naplněna
34 – tolik má pivovar kmenových zaměstnanců, někteří z nich tu dělají i desítky let

Více najdete i na www.pivovarferdinand.cz nebo sledujte dění na Facebooku a nic vám neunikne.

Ladislav Lojka

Pamětní síň Jiřího Voskovce v Sázavě

Pod rukama arch. Jana Špačka vzniká projekt Pamětní síně Jiřího Voskovce umístěné do informačního centra v kulturním domě

na náměstí Voskovce a Wericha v Sázavě. Vzpomínka na nejslavnějšího sázavského rodáka chce reflektovat expresivní dobu, ve které Jiří Voskovec žil a bude zaměřena na jeho vztah k Sázavě i na jeho rodinu. Jiří Voskovec napsal v jednom svém dopise ze Spojených států: „Mně osobně může být Praha ukradena – ale po Sázavě budu brečet na smrtelné posteli – to je Údolí Světa a Hvězd.“

Jiří Voskovec se v Sázavě v Černých Budech, v chaloupce svého dědy malíře Soběslava Hyppollita Pinkase, 19. června 1905 narodil a prožil mnoho šťastných chvil. Rodná Sázava se mu vryla hluboko do srdce. Nakonec zde ve studentských dobách při prázdninovém pobytu s Janem Werichem vznikl zárodek jejich slavné hry Vest Pocket revue. Druhou polovinu svého života strávil Jiří Voskovec ve Spojených státech amerických a do Sázavy už se nikdy nevrátil. Chalupu koupil v šedesátých letech Jan Werich v naději, že se Jiří Voskovec vrátí, ale po jeho smrti byla prodána do soukromých rukou. Tak v Sázavě nebyla žádná památka na Jiřího Voskovce, kromě pojmenování náměstí a pamětní desky na jeho dláždění v podobě padlého plakátu od akademického sochaře Laca Sorokáče.

Tak pro všechny turisty a nadšence hledající stopy Jiřího Voskovce v Sázavě vznikne jeho Pamětní síň. Jan Špaček použil barevné řešení, které vychází z dnes neobvyklého užítí kombinace žluté a červené barvy, kterou známe z mnoha divadelních plakátů Osvozeného divadla. Na jednotlivých panelech bude zachycena historie jeho slavné rodiny, studentská léta i slavná doba Osvozeného divadla, ve kterém V+W dosáhl celonárodní obliby a popularity. Na jejich tradici navázala po druhé světové válce celá řada malých divadel. Ani pobyt Jiřího Voskovce ve Spojených státech nezůstane bez povšimnutí. Celou expozici doplní řada originálních artefaktů darovaných z různých rodinných zdrojů. V části síně bude i projekční síň s filmy Osvozeného divadla a reprodukovány písněmi s hudbou Jaroslava Ježka.

Pamětní síň bude součástí Kulturního a informačního centra, takže bude mít v sezóně otevřeno po celý týden včetně pondělí. Sázava tak po dlouhých letech vzdává hold svému nejslavnějšímu rodákovi Jiřímu Voskovci.

MiŠ

Neobvyklý projev lidskosti i po 80 letech spojuje napříč Evropou

Pátrání po zmizelých obětech 2. světové války propojilo obce vzdálené téměř 2000 km. Stopy po zemřelých španělských bojovnících proti fašismu zavedly jejich potomky do středočeské obce Hradištko. Nyní vzniká v mezinárodní koprodukcí dokumentární film Popel, který mapuje osud jednoho zmizelého hrdiny, pátrání jeho rodiny, a především unikátní a odvážný čin Františka Suchého, správce krematoria Strašnice, který riskoval vlastní život, aby uchoval jména a popel z ostatků obětí nacistických vražd.

V roce 2021 kontaktoval obec Hradištko španělský badatel Unai Eguia, který pátral po osudech španělských protifašistických bojovníků deportovaných za 2. světové války. Právě v Hradištku totiž byla pobočka koncentračního tábora Flossenbürg, kde bylo vězněno několik set politických vězňů různých evropských národností, mezi nimi i několik desítek Španělů.

Jejich potomci navštívili Česko v dubnu 2022, kde zjistili, že jmény označené urny

s popelem jejich předků jsou dodnes uloženy na čestném pohřebišti v areálu krematoria Strašnice. To vše díky hrdinství tehdejšího správce, který si vedl navzdory hrozbě perzekuce tajně seznamy jmen všech zpopelnovaných obětí nacismu. V Hradištku uctili jejich památku na místě bývalého koncentračního tábora, kde zasadili duby ze španělské (baskické) Guerniky, která je díky své pohnuté historii symbolem míru a smíření.

Příběh lidskosti Františka Suchého inspiroval španělského dokumentaristu Oiera Plazu z Guerniky, že se rozhodl natočit dokumentární film nazvaný Popel. Sleduje osudy jednoho z vězňů z baskické obce Busturia. Pátrání jeho potomků po více než 80 letech propojuje přes příběh španělských vězňů obce vzdálené téměř 2000 km – Hradištko a Busturii. Tento příběh rezonuje na obou stranách natolik, že se obě obce rozhodly uzavřít smlouvu o partnerství a spolupráci.

Myšlenka propojení kolektivní paměti oslovila i českou a španělskou ambasádu. Právě do Busturie se 5. února 2024 vydal na svou první návštěvu nový český velvyslanec ve Španělsku Libor Sečka, aby zde odhalil informační panel připomínající osobnost tohoto vězně, jeho boj proti fašismu a další životní útrapy včetně jeho násilné smrti 9. dubna 1945 na Hradištku.

Na první oficiální návštěvu Hradištko dorazila delegace z Busturie ve dnech 5. až 9. května letošního roku. Při této příležitosti

se uskutečnila v hradištské knihovně přednáška na téma „Španělé na Hradištku: dosud zapomenutá historie“ za účasti široké veřejnosti. Hlavním bodem návštěvy pak byla účast delegace při pietním aktu, který obec Hradištko každoročně pořádá u pomníku obětem 2. světové války při oslavách Dne vítězství 8. května. Aktu se mimo jiné zúčastnil i španělský velvyslanec Alberto Moreno Humet, belgický velvyslanec Jurgen Van Meirvenne, polský konzul Piotr Lesczczynski, zástupci amerického a francouzského velvyslanectví, senátor Petr Štěpánek a další hosté.

Ačkoli partnerství mezi oběma obcemi netrvá dlouho, již teď je patrné, jaký pozitivní dopad celá iniciativa má. Rozrůstá se síť přátelských vazeb mezi lidmi napříč Evropou a ukazuje se, jak je důležité budovat a uchovávat společnou a sdílenou paměť.

Lucie Hašková, obec Hradištko
Autor fotografií Ondřej Pilát

Raná péče: V životě dítěte je důležitých prvních 1 000 dnů

Jak pomoci rodinám pečujícím o dítě s postižením? Proč je životně důležité, aby vhodná podpora takového dítěte byla zahájena včas? Kam se obrátit o pomoc? Odpovědi na tyto a řadu dalších otázek odhalil Týden rané péče, který se uskutečnil od 13. do 19. května. Jeho hlavním cílem bylo šířit osvětu o rané péči – terénní sociální službě, která nabízí pomoc a podporu rodinám, v nichž vyrůstá dítě se zdravotním postižením nebo ohroženým vývojem od narození do sedmi let. Během kampaně se po celé republice uskutečnila řada seminářů, konferencí, výstav a setkání rodičů s odborníky. Do Týdne rané péče se letos zapojilo 37 organizací z 49, což je v historii kampaně nejvíce.

Mozeček malých dětí se vyvíjí neobyčejnou rychlostí, prvních 1000 dní života se proto někdy označuje jako „okno možností“. Do tří let věku jsou kompenzační možnosti mozku tak obrovské, že umožní rozvinout náhradní mechanismy i u dětí, které mají v některé oblasti vývoje určitý handicap. Je proto škoda každého dne, kdy dítě nezískává vhodné podmínky a nemůže se rozvíjet. Raná péče se tuto disproporci snaží mírnit.

Podle vedoucí Rané péče Centra sociálních služeb Tloskov PhDr. Radky Jirouškové se ukazuje, jak je v tomto směru důležitá spolupráce zejména s pediatrií. Dětský lékař, který sleduje dítě od narození, může rodičům podat informace o možnostech podpory ještě před potvrzením diagnózy dítěte, kdy už je zřejmé, že je vývoj dítěte v některé oblasti ohrožen. Podle výzkumu, který ve spo-

luprací s vysokou školou nechala zpracovat Společnost pro ranou péči, většina lidí pojem raná péče ani nezná: nějaké povědomí o službě měla zhruba pětina respondentů, pouze desetina znala nějakého poskytovatele a dvě pětiny dotazovaných nevěděly, na koho se obrátit.

Hlavním tématem letošní kampaně proto bylo zvyšování informovanosti o rané péči, a to zejména směrem k pediatriím. Podle zmíněného výzkumu totiž pouze sedm procent pediatriů dělá u dětí v 18 měsících věku screening na poruchy autistického spektra, přitom by to měli být právě oni, kteří nasměrují rodiče na potřebnou péči, není to ale jejich povinnost. Je pak tristní, že se rodiny o službě nedozvídají z odborných pracovišť, ale z médií nebo sociálních sítí, od kamarádů a přátel, a to většinou pozdě. Na druhou stranu je ale kapacita rané služby dlouhodobě nedostačující – v roce 2022 muselo 61 procent poskytovatelů rané péče vést pořadník žadatelů o služby – čekací doba se podle regionu a cílové skupiny dětí pohybovala od 30 do 434 dnů.

Benešovské pracoviště Rané péče Tloskov

„V rámci Týdne rané péče se naše pracoviště účastnilo setkání poskytovatelů rané péče Středočeského kraje, které se uskutečnilo 13. května v Praze. Jeho součástí bylo sdílení zkušeností z praxe – problémů, radostí a starostí – i nejasná budoucnost financování rané péče,“ řekla Radka Jiroušková. V Benešově uspořádali také seminář na téma dítě se zdravotním znevýhodněním, klíčové kompetence rodičů a spolupráce se školou. „Milým hostem byl ředitel Dětského centra Chocerady – centra komplexní péče, p.o. MUDr. Pavel Biskup, který hovořil o nutnosti spolupráce rodiny s pediatrií a odborníky a o tom, jak je důležité očkování dětí. Závěrečný vstup měla také Mgr. Světlana Drábová, dlouholetá speciální pedagožka, která pracuje v rané péči, má svou pedagogickou poradnu a přednáší pro školky a školní zařízení,“ dodala Radka Jiroušková. Setkání bylo určeno široké veřejnosti, zúčastnili se ho zástupci spolupracujících mateřských škol, asistentky a další odborníci, kteří v rámci síťování a spolupráce týmu okolo dítěte spo-

lupracují s benešovským pracovištěm rané péče. To také v rámci kampaně prezentovalo svou činnost v Benešově prostřednictvím výstav v piaristické koleji a na chodbě polikliniky před ordinací MUDr. Elsy Zemánkové.

Benešovští také v rámci navazování další spolupráce s odborníky navštívili Fyziolond Uhřetěves – soukromé pracoviště ergoterapie pro děti. Prohlédli si terapeutické místnosti a besedovali se zakladateli centra Ing. Jiřím Havlickým, Ph.D. a Mgr. Jitkou Havlickou.

Asociace rané péče České republiky, z. s.

Je celostátní profesní organizací sdružující poskytovatele rané péče. Zvyšuje kvalitu a odbornost rané péče v organizacích, prezentuje a prosazuje změny v oboru raná péče a přispívá k jeho rozšíření, je platformou pro efektivní a dobrou spolupráci jednotlivých pracovišť, hájí zájmy pracovišť rané péče i jejich pracovníků, poskytuje vzdělání a metodickou podporu pracovníkům a je partnerem pro mezinárodní spolupráci v oboru.

Posláním ARP ČR je sdružování a podpora organizací poskytujících službu raná péče a prosazování a kultivování oboru.

Snadnou orientaci, na které pracoviště se v případě potřeby obrátit, nabídne Mapa rané péče www.maparanepece.cz, kterou asociace připravuje.

jt

Spolupracující organizace rané péče ve Středočeském kraji:

Pro rodiny s dětmi s mentálním, tělesným, zrakovým, sluchovým, kombinovaným postižením, poruchou autistického spektra či s ohroženým vývojem:

Centrum sociálních služeb Tloskov, Benešov,
www.tloskov.cz

Diakonie – středisko Praha, Raná péče Diakonie,
www.rana-pece.cz

Národní ústav pro autismus, z. ú. (NAUTIS),
www.nautis.cz

Oblastní charita Kutná Hora, Středisko Na Sioně,
www.strediskonasione.cz

Pro rodiny s dětmi se zrakovým a kombinovaným postižením:

EDA cz, z. ú.,
www.eda.cz

Společnost pro ranou péči, z. s.,
www.ranapece.cz

Pro rodiny s dětmi se sluchovým postižením:

Centrum pro dětský sluch Tamtam, o. p. s.,
www.tamtam.cz

Pro rodiny s dětmi se vzácným nervosvalovým onemocněním:

Kolpingova rodina Smečno,
www.dumrodin.cz

Družina Blanických rytířů se letos opět rozšířila

Neziskové organizace Podblanicka ocenily čestným titulem Blanický rytíř tři nové osobnosti, které se významně zasloužily o ochranu a rozvoj přírodního a kulturního dědictví kraje. Jsou jimi **Pavel Hoza**, **Věra Kapková** a **Jiří Šesták**. Podruhé byla také udělena Zvláštní cena blanických rytířů za mimořádný čin obohacující region Podblanicka, kterou získal **Jindřich Nusek**. V letošním roce porota vybírala ze 41 nominovaných osobností a tří záslužných počinů. Od počátku vyhlašování v roce 1999 obdrželo ocenění Blanický rytíř již 74 osobností.

Pedagog, básník a prozaik Mgr. **Pavel Hoza** získal čestné ocenění Blanický rytíř za celoživotní dílo, zejména za významnou literární a kulturní činnost. Vystudoval pedagogickou fakultu v Českých Budějovicích se zaměřením na češtinu a dějepis. Více než 30 let učí na Gymnáziu Benešov. Širší veřejnost jej zná především jako spisovatele a básníka. V roce 1995 vyšel jeho knižní debut – básnická sbírka „Archeologie svědomí“. O rok později vydal autobiografickou knihu „Kámen a voda“, následovaly básnické sbírky „Kam vedou stopy“, „Andělé stromů“ a „Uloupená duše“. Pro Český rozhlas Vltava připravil a namluvil téměř třicet esejů,

které vyšly knižně v roce 2022 pod názvem „Neviditelný člověk: Eseje a portréty“. Kromě vlastní tvorby organizuje autorská čtení dalších spisovatelů, studentů benešovského gymnázia nebo jiné literární pořady. V roce 2016 založil Benešovský literární festival, který se již stal pevnou součástí kulturního života ve městě, organizuje také Literární večery na zámku v Třebešicích u Divišova. Druhý vystudovaný obor – historii – zúročil v knihách „Slověnice, dějinný příběh malé obce na Podblanicku“ a „Benešov na přelomu milénia“.

Věra Kapková prožila podstatnou část svého života v Úvalech u Prahy, od dětství ale pravidelně navštěvovala své prarodiče a strýce žijící v Prčici, kam se v roce 1990 natrvalo přestěhovala. V polovině 90. let 20. století se připojila k okruhu autorů nově založeného vlastivědného sborníku Český Merán, do kterého svými články a studiemi dosud pravidelně přispívá. V téže době také začala soustavně zpracovávat vzpomínky své maminky Julie a postupně je otiskovat v sedlecko-prčickém měsíčníku Náš domov v cyklu „Prčické střípky“. Tato její letitá publikační činnost vyústila v roce 2018 v souborné vydání všech historických článků i zazname-

naných vzpomínek v jednom knižním svazku nazvaném „Prčické střípky a jiné příběhy z Českého Meránu“. Kniha vzbudila velkou pozornost, její první vydání bylo brzy rozprodané, proto se na konci roku 2023 dočkala dotisku.

Jiří Šesták se vždy zajímal o historii obce Postupice a okolí, i proto se v roce 1991 stal postupickým obecním kronikářem. Kromě této činnosti, která se stala jeho koníčkem, se zabývá také badatelskou činností zaměřenou na historii celého regionu a genealogií. Dlouhodobě sbírá místopisné pohlednice, dopisnice, historické dokumenty, např. staré rodné listy, pracovní knížky a další artefakty. Je členem redakční rady Postupického zpravodaje. Připravoval výstavy historických pohlednic a kronik místních spolků na postupickém obecním úřadě. Hojně navštěvovány byly i jeho zajímavé a obsáhlé přednášky, především k tématu povodně v roce 1906. Dříve se také aktivně věnoval sportu, zejména cyklistice a triatlonu, zimním sportům a cestování.

Zvláštní cenu blanických rytířů za čin v roce 2023 získal **Jindřich Nusek** za sestavení jedinečné monografie „Budování knížecího snu. Krajinářský park ve Vlašimi v 18. a 19. století“. Na více než 300 stranách podrobně popsal jeden z nejvýstavnějších, nejhodnotnějších a nejoriginálnějších zahradnických počinů ve střední Evropě, proslavený nejen mezi odbornou veřejností, ale i mezi výtvarníky, hudebníky a dalšími obdivovateli zahradního umění.

Ocenění kromě diplomu a odznaku Blanického rytíře obdrželi také jedinečnou sochu rytíře s kamenem z hory Blaník, jejímž autorem je umělecký kovář Bohumil Hrubeš. Držitel Zvláštní ceny blanických rytířů si vedle diplomu odnesl originální obraz Mgr. Stanislava Příhody, regionálního výtvarníka a rovněž nositele ocenění Blanický rytíř.

red

Značku KRAJ BLANICKÝCH RYTÍŘŮ regionální produkt® mají další produkty

Kamenné šperky Milana Červenky a komentovaná prohlídka paraZOO ve Vlašimi rozšířily „rodinu“ držitelů značky KRAJ BLANICKÝCH RYTÍŘŮ regionální produkt®. Aktuálně se značkou pyšní zhruba čtyřicetka výrobců, zážitků a služeb v cestovním ruchu, které ctí místní tradice a přinášejí do regionu originální příběhy.

Milan Červenka se snaží ukázat lidem, že i z místních surovin lze vyrobit pěkné věci. V originální šperky proměňuje horniny nalezené na území geoparku Kraj blanických rytířů. Třeba z hory Velký Blaník nebo z lomů na těžbu stavebního kamene v Bílkovicích, Křížově, Bernartcích či Mladějovicích. Ale stačí se přejít jen při procházce koukat pod nohy,

pěkný kámen se dá najít všude. Nálezy pak ručně zbrousí a přemění na náhrdelníky. Každému z nich dá na cestu i kartičku s příběhem o jeho „zrození“.

Novým zážitkem se značkou KRAJ BLANICKÝCH RYTÍŘŮ regionální produkt® je komentovaná prohlídka expozice vlašimské paraZOO – záchranné stanice pro živočichy. Unikátní projekt návštěvníky seznamuje se zvířaty, která kvůli svému hendikepu nemohou být vypuštěna zpět do volné přírody. Setkají se mimo jiné s mluvčím krkavcem Bobem, vydrou Kapkou, kunami Mášou a Alfrédem, liškou Eliškou... Jedná se o zvířata léčená v Záchranné stanici pro živočichy ČSOP Vlašim, kde také dostala šanci na nový život.

Jahodový král Rudolf Strimpl

Cestoval po Evropě a Americe, podporoval vědění a české školství, pomáhal lidem v nouzi... ale hlavně výrazně poznamenal kraj v klínu mezi řekami Sázavou a Vltavou. Rudolf Strimpl (1859–1920) přezdívaný Amerikán nebo Jahodový král. Právě on nechal v roce 1896 přivést z „Nového světa“ sazenice velkoplochého jahodníku a jako první v Čechách je začal pěstovat na pronajatém statku Chlistov ležícím mezi Štěchovicemi, Týncem nad Sázavou a Neveklovem. Zanedbaný dvůr proměnil v prosperující firmu, kterou začaly brzy vyhledávat návštěvy hospodářských škol z Tábora a Prahy, Vídně, Německa...

Rudolf Strimpl se narodil 9. 5. 1859 v Praze na Starém Městě. V 80. letech 19. století cestoval po Evropě a dvakrát odjel do Ameriky, odkud si přivezl velké zkušenosti ze zemědělství a poznatky o pěstování jahod. Roku 1887 se z Prahy přestěhoval do Sedlčan, kde si pronajal obchod, choval na 75 včelstev

a současně předával své zkušenosti z pěstování zemědělských plodin širokému okolí. V srpnu 1891 se oženil s jednou z chovatelek českého buditele Vojty Náprstka Františkou Vlachovou, která byla také členkou Amerického klubu dam. Sám přednášel u Náprstků o svých zkušenostech z cest po Americe a Evropě.

V roce 1895 si splnil svůj celoživotní sen a pronajal si od Svatovítské kapituly nevalný statek Chlistov v obci Teletín u Krňan, poblíž Vysokého Újezda a Netvořic. Zde přes počáteční svízele začal samostatně hospodařit a od roku 1896 začal s pokusy pěstovat po americkém vzoru velkoploché jahody. Hlinitopísčité půda chlistovských polí jim velice prospívala. Odtud se pak rozšířily do celých Čech. Strimpl začal pravděpodobně s odrůdou „Bedford Champion“ z USA, které v Krňanech a Teletíně říkali nejprve Kyselky, pak Golíáše.

Po první světové válce odešel na Lounsko do Drahonic, kde se s manželkou mimo jiné zasloužil o českou školu v Lubenci a rozvoj Podbořanska-Žluticka. Zde také 15. března 1920 v 61 letech zemřel, pravděpodobně na doznívající španělskou chřipku. Jeho manželka, s níž měl čtyři dcery, ho přežila o plných 16 let (1861–1936).

Václav Šmerák

Kniha Proti proudu řek a času / Sázava – Vltava

Nová kniha je dalším počinem z cyklu Staletí mezi Vltavou a Sázavou, který realizuje Společenství pro historii Mezi řekami, z.s. Představuje Sázavu jako nejstarší řeku v Čechách

(s prameny na Moravě) a její „mladší sestru“ Vltavu. Čtenáře provede dávnou historií Posázaví a středního Povltaví od keltského oppida na Závisti, přes kláštery na Zbraslavi, u Davle a v Sázavě. Seznamuje s místy a pohyby lidí v blízkosti obou řek – s brody, elektrárnami, cestami vorařů, legendární železnici Posázavský pacifik, trampským hnutím, Posázavskou stezkou, spolky, hospodářskými dvory, ale i vystěhováním regionu za druhé světové války a s internačními

tábory, které zde v té době vznikly. Odkaz kraje mezi Vltavou a Sázavou, který je pomyslným trojúhelníkem zrcadlícím českou i evropskou historii, dokresluje velké množství černobílých a barevných fotografií.

Další informace je možné získat a knihu objednat na info@mezirekami.cz

jt

Zemřel doc. PhDr. Karel Floss

Ve středu 15. května 2024 ve věku nedožitých 98 let zemřela legenda české filozofie doc. PhDr. Karel Floss, bývalý senátor PČR, zakladatel Olomouckých filosofických týdnů a Nadace Světový Étos – Centrum Prokopios s Letní filosofickou školou, nositel vyznamenání Palackého i Karlovy univerzity a Ceny města Sázavy.

Karel Floss se narodil 19. července 1926 v Hodoníně, od roku 1934 bydlel v Olo-

mouci, kde vystudoval Slovanské gymnázium, v letech 1944–45 byl totálně nasazen. Po maturitě studoval filozofii na FF MU (1945–46) a FF UP (1946–50). Od roku 1950 byl internován v Broumově, s návaznou službou u PTP až do roku 1953. Titul PhDr. získal vzhledem ke svému náboženskému a politickému smýšlení až v roce 1968. Za minulého režimu organizoval se svým mladším bratrem prof. PhDr. Pavlem Flossem bytové semináře v Olomouci a účastnil se a přednášel na ekumenickém semináři v Praze-Jirchách. Po roce 1989 obnovil katedru filozofie v Olomouci, kde také přednášel řeckou a latinskou filozofickou terminologii, antickou filozofii a metafyziku.

V roce 1975 se odstěhoval do Prahy za jiným zaměstnáním. Za deset let přesídlil z Prahy do Sázavy, aby se v duchu dávných tradic pokusil obnovovat kulturní a politický život. Rok 1989 byl zlomem též v jeho činnosti. Oficiálně – ve spolupráci s obcí – založil v roce 1993 Nadaci Světový étos – Centrum Prokopios a Letní filosofickou školu, řadu let provozovanou v areálu U Martina v Sázavě. Přednesl na ní přes třicet přednášek a semi-

nářů, v nichž se obracel zejména k metafyzické tradici.

Podílel se na komeniologických edicích, zejména na českém překladu a výkladu Obecné porady o nápravě věcí lidských J. A. Komenského (1992). Po roce 1989 se věnoval soustavněji též otázce, zda a jak může křesťanství přispět ke kulturnímu a sociálnímu rozvoji soudobé společnosti. Za knihu Bůh vždycky zatřese stavbou získal v roce 2012 Výroční cenu Nadace Český literární fond.

Jeho jedinečnou osobnost představuje i rozsáhlý filmový dokument Heleny Všetečkové Všichni mají pravdu? Karel Floss a ti druzí. Také v dalších kratších dokumentárních filmech představoval své myšlenky a vize. V poslední době (na podzim 2023) s ním natočil redaktor Českého rozhlasu Vltava sérii rozhovorů, které jsou k dispozici na webových stránkách Českého rozhlasu Vltava.

Doc. PhDr. Karel Floss byl pochován za mimořádné účasti veřejnosti na hřbitově U sv. Anny v Sázavě.

Miř

Za stoletou historií Posázavské stezky

Tato stezka zpřístupnila pro pěší turisty divokou a nejkrásnější část řeky Sázavy, kaňon pod Medníkem. Putování je zde krásné ve všech ročních obdobích, ale doporučuji konec března, kdy se již objevuje zelená barva na rašících listech stromů, ale stále jsou vidět skály a svahy podél řeky, nebo druhou půli října, kdy se převážně listnaté lesy obarví do pestré palety podzimních barev.

Naši cestu začínáme v zastávce Posázavského pacifiku Petrov u Prahy (Pikovice). Přijedeme betonovou lávkou a otevře se nám pohled na Medník a skalnatý počátek kaňonu. Za lávkou zahne doleva po červené stezce, která nás povede až do Kamenného Přívozu. Po asi 500 metrech si povšimnete hned u cesty vpravo dvou betonových patek. Jde o pozůstatek elektrického vedení do chaty na protějším břehu z dob německého záboru kraje a jeho proměnu v cvičiště SS. Tehdy v chatě žil na odpočinku pražský fotograf, vedení cvičiště potřebovalo fotky frekventantů, a tak mu oznámilo, že má pro něj práci. Nešťastný fotograf se vymluvil na to, že na chatě není proud, tudíž nemůže vyvolávat fotky. Nebylo mu to nic platné, během několika dní k němu bylo zavedeno elektrické vedení. Po válce byl obviněn ze spolupráce s esesáky, ale protože měl ode všech fotografií kopie, byl zproštěn obžaloby. Jeho fotografie pak pomohly při pátrání po válečných zločincích. V sousedství fotografa příbytku měl víc jak třicet let chatu spisovatel Jaroslav Foglar a dá se tedy předpokládat, že v ní napsal mnohé ze svých knih, které ovlivnily život několika generací kluků a holek.

O kus dál vejdemo do kaňonu. Trampové a chataři ho nazývají Zlatým. Hned na jeho

začátku stojí velký kříž věnovaný vorařům, kteří zahynuli při své nelehké práci, a na vedlejší skále je upevněna bytelná cedule, označující, že Posázavská stezka o délce 68 km byla vybudovaná v letech 1914–24 Klubem čsl. turistů v Praze nákladem 230 000 Kč (což byly tehdy velké peníze).

Za křížem vystoupáme po kamenných schodech vzhůru a potom zase dolů a na protějším svahu za řekou uvidíme dominantu kraje, známý Pikovický komín (jehlou ho nazývají luftáci a kartografové).

Následuje pohodlná pěšina vedoucí ke slavné Starcově restauraci. Od první republiky patřila manželům Starcovým a byla vyhlášená svojí kuchyní a pohostinností. Rodina Starců ji provozovala až do roku 1975. Chodila k nim celá řada známých osobností, například spisovatel Václav Morávek, komik Jarda Štercl nebo pánové Voskovec a Werich.

Od Starců nás cesta po několika minutách chůze přivede k nejkrásnějším skalním partiím kaňonu. Navíc při stavbě železnice Posázavského pacifiku zde byly zároveň vyskládané svahy kamením, které brání sesuvu. Pod hroty skal se choulí několik obtížně přístupných trampských chat. Jednu z nich postavil Josef Echtner – Joe Hazard, autor známé písně Jen ty má Sázavo. Zároveň procházíme osadou Orang, založenou v roce 1934.

Z protějščího břehu zasahuje do řeky mohutná skála nazývaná Indián, protože za silného měsíčního svitu má podobu ostře řezané tváře indiánského bojovníka. Hned za ní se v ústí Zlatého potoka tulí ke skalám něko-

lik chat s romantickými názvy Kon-Tiki, Ascalona, Oregon... Další skála zasahující do řeky dělí tyto chaty od osady Staří kamarádi. Ta se rozkládá na jednom z nejstarších trampských a skautských tábořišť nazvaném Louka u dubu. Obrovský dub, který jí dal jméno, tu stojí dodnes. V roce 1921 zde původně vznikla Arizona, první sázavská osada. Jejím členem byl i pozdější akademický malíř Zdeněk Burian alias Siddle Burka. Následovala osada Rvavé mládí, po ní Děti neklidu a nakonec stávající osada Staří kamarádi. V této osadě se odehrává děj románu Zdeňka Rosenbauma Sbohem, mosazné hvězdy, situovaný do osmdesátých let minulého století.

Za Vildou Jakšem a babičkou Mary

Mineme studánku s pitnou vodou a dojdeme k potoku s korýtkem, u kterého se lze v létě osvěžit. Necelých sto metrů dále za potokem se nachází – bohužel chátrající – chata Starý Kansas. V roce 1935 ji koupil boxerský šampion, tramp a válečný hrdina Vilda Jakš. Až budete stát u Jakšovy bývalé chaty, vybatve si při pohledu na řeku, tekoucí pod vašimi nohama, jeho slova, která napsal v době svého působení u 311. Československé peruti v Anglii: „Až se jednou dostanu domů,

nechci vidět víc vody pohromadě, než teče v Sázavě pod Medníkem, kde jsem mívval chajdu...” Do své chaty se už nevrátil, protože 21. srpna 1943 byl sestřelen nad Biskajským zálivem.

Následující kamenné schody působí romanticky a zároveň jde o vzorové dochované autentické místo na Posázavské stezce. Za uplynulých 100 let po nich kráčeli všichni, kteří Zlatý kaňon navštívili – trampové, turisté i zvědavci. Poblíž schodiště se nacházela vyhlášená hospoda u Mařeny. Známa písnička pánů Voskovce a Wericha o babičce Mary vznikla právě tady a babičkou Mary byla místní paní hospodská, původem z Třebšína.

Klimentova, Raisova, Žampašská – vyhlídek není nikdy dost

Jsme nahoře za schody a po chvíli nás čeká Klimentova vyhlídka. Je nazvaná na počest Josefa Klimenta, učitele a pracovníka Klubu čsl. turistů (KČT), který navrhl právě ten-

to úsek stezky. Na tomto i protějším břehu se rozkládá osada Píska, vzniklá sloučením osad Píska, Yucatan, Spojených osad Kansas, Kalvík a Hudson, ze které pocházel i prvorepublikový olympijský šampión v kanoistice Bóža Karlík.

Stezka dál pokračuje přes několik kamenitých moří, romanticky porostlých mechem. Stále pozvolna stoupáme a z hloubi kaňonu je slyšet hučení řeky. Mineme jednu z již zarostlých vyhlídek a dojdeme na další vyhlídku, a to Raisovu, ze které je krásný výhled v každém ročním období. KČT vyhlídku pojmenoval po spisovateli Karlovi Václavu Raisovi, který tato místa rád navštěvoval. Kdysi tu byla skromná hospůdka, ze které zbyly jen základy.

Kolem vyhlídky směrem k Třebšínu se nachází osada Club Údolí ticha. Byla založena v roce 1927 a začátky byly skromné. První chata dole u řeky se jmenovala Psinec, protože byla tak malá, že se do ní prý lezlo jak do větší psi boudy. Naproti přes řeku je vidět osada Dakota a vlevo od ní navazují Spojené osady Údolí slunce. A dál proti proudu řeky se rozkládá osada Toronto, známá z písni bratrů Nedvědů. Z Raisovy vyhlídky pokračujeme dál. U potůčku tekoucího od Třebšína je poněkud exponované místo. Pak už nás čeká „nudný“, skoro dvoukilometrový úsek. Nudný proto, že z něj není vidět nic,

jen okolní les, a to i v zimě, neboť na rozdíl od většiny lesů v kaňonu je zde zastoupeno víc jehličnanů. Ale jinak jde o pohodlnou příjemnou lesní pěšinu. Než dojdeme k Žampašské vyhlídce, projdeme nad osadou Ajax, ve které měl svoji chatu Emerich Rath, všestranný sportovec, který vstoupil do obecného povědomí svým neúspěšným pokusem o záchranu lyžařů Vrbaty a Hanče.

Následuje osada Kadjak. Pro zajímavost: při stavbě první chaty využili osadníci zkušenosti sázavských plavců a z prken zakoupených na pile v Prosečnici udělali vor, na kterém spluli až sem.

Další osadou u stezky je Rychlá řeka a naproti ní se rozkládá osada Goward, známá svými sportovními úspěchy v nohejbalu. Konečně se dostáváme na Žampašskou vyhlídku, již se uzavírá kaňon Sázavy. Mimochodem, mnohem hezčí pohled na viadukt je o asi 20 metrů dál, vyšlapaná pěšinka vás tam zavede. Žampašský viadukt je druhým nejvyšším kamenným mostem ve střední Evropě. Překleneje potok Studený a údolí Kocour mezi stanicemi Luka pod Medníkem a Jílové u Prahy. Jeho výška je 42 metrů a délka 110 metrů. Do Kamenného Přívozu nám nyní zbývají už jen dva kilometry po červené. Cesta se však dá výrazně zkrátit pěšinkou podél řeky.

Michael Antony

FOTOREPORTÁŽ Z ČISTÉ ŘEKY SÁZAVY 2024

1. úsek

2. úsek

3. úsek

4. úsek

5. úsek

Spolufinancováno
Evropskou unií

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

Zpravodaj Posázaví > Číslo 2 – Ročník 2024 < Za informace uvedené v článcích jsou odpovědní jejich autoři. Fotografie jsou z archivu Posázaví o.p.s. a od dopisovatelů. Šéfredaktorka PhDr. Jaroslava Tůmová (jt), tel.: 602 216 637. **Posázaví o.p.s.** • kancelář Masarykovo náměstí 1, 256 01 Benešov. Své dotazy, připomínky a příspěvky můžete zasílat na e-mail: tumova@posazavi.com. **MK ČR E 15860**